

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

HET GEBRUIK VAN EEN REKENMUNT IN HET MODERNE ZEERECHT

Afscheidscollege van Prof. Fernand COLLIN

Zeerecht is uiteraard een onderdeel van het Internationale Privaatrecht. De zee scheidt de volken en de gemeenschappen op staatkundig gebied.

De zee verbindt dezelfde gemeenschappen op economisch terrein. Zij bevordert een ruim handelsverkeer, vooral sedert de vorderingen van de techniek, die de bouw van grote schepen (staalbouw) en de mechanische drijfkracht hebben mogelijk gemaakt.

Het overzees vervoer van goederen en van personen is nauw verbonden met de internationale handel.

Welnu, internationale handel brengt met zich dat er verbintenissen en in het algemeen rechtsverhoudingen ontstaan tussen personen van verschillende nationaliteit, meestal woonachtig op het grondgebied van verschillende staten en onderworpen aan verschillende nationale wetgevingen.

Welke wet zal op deze rechtsverhoudingen moeten worden toegepast?

Dit is niet alleen een moeilijke, het is tevens een zeer belangrijke vraag.

Want de oplossing ervan zal vaak beslissend zijn voor de beslechting van het geschil dat tussen partijen kan of is ontstaan.

In menig geding inzake zeevervoer is de eerste en belangrijkste vraag voor de aanlegger: voor welke rechtbank zal ik mijn eis instellen?

En op zijn beurt zal de verweerder zich afvragen of hij de bevoegdheid van die rechtbank kan of moet betwisten.

De toepassing van een bepaalde nationale wet, verklaard door de gevestigde rechtspraak, laat inderdaad dikwijls de uiteindelijke beslissing voorzien.

De specialisten van het zeerecht kennen deze toestand maar al te goed. Zij weten bij ervaring hoeveel nadelen eraan zijn verbonden. Om dit te verhelpen hebben zij gedurende vele jaren de eenmaking van het zeerecht nagestreefd.

In dit opzicht konden zij terugblikken op een eeuwenoude traditie. Want het zeerecht toegepast langsheen de Westkust van Europa, van Bordeaux tot aan Whisby in de Baltische Zee was in de grond hetzelfde.

Het was in ruime mate overgenomen van de Rôles

d'Oléron, een wetboek dat tijdens de XIIe eeuw in Zuidwest-Frankrijk was samengesteld.

In de gebieden rond de Middellandse Zee werd een zelfde rol gespeeld door het Consolat do Mar, dat naar alle waarschijnlijkheid in Barcelona was ontstaan.

Het ontluikende nationalisme van de Renaissance heeft het opstellen van nationale wetten, en de vorming van een nationale rechtspraak sterk bevorderd; meteen heeft het de diversiteit in het Zeerecht ingevoerd of minstens uitgebreid.

Maar de drang naar eenheid is in het Zeerecht nooit uitgedoofd: hij kwam in de XIXe eeuw weer zeer sterk op de voorgrond.

De International Law Association, met zetel in Engeland, en vooral het te Antwerpen gevestigde Comité Maritime International, hebben sterk geijverd voor de eenmaking van het zeerecht over de grenzen heen.

Het C.M.I. telt 29 nationale verenigingen.

Het werd opgericht in 1897. Zijn eerste voorzitter was Aug. Beerraert.

Het C.M.I. heeft sedert zijn ontstaan onverpoosd gestreefd naar de eenmaking van het Zeerecht.

Het heeft, op geregeld bijeengeroepen internationale congressen, een uniforme oplossing van bepaalde vraagstukken voorgestaan. Ontwerpen van internationale verdragen werden voorbereid en besproken; wanneer deze ontwerpen voldoende instemming hadden gevonden bij de juristen en practici van de zeevarende landen, werden zij voorgelegd aan een diplomatieke conferentie die, na grondige bespreking, over de aanvaarding van het ontwerp besliste.

Het is nu een gevestigde traditie geworden dat deze diplomatieke conferenties worden bijeengeroepen door de Belgische regering, en dat zij te Brussel worden gehouden.

Aldus kwamen een aantal Brusselse verdragen tot stand die het Moderne Zeerecht weer in ruime mate ge-unificeerd hebben.

Het zijn: Het verdrag betreffende

- 1) De aanvaring, 23 september 1910;
- 2) Hulp en Berging, 23 september 1910;

- 3) De beperking van de aansprakelijkheid van eigenaars van zeeschepen, 25 augustus 1924;
- 4) De eenmaking van zekere regelen betreffende de cognosementen, 25 augustus 1924;
- 5) Voorrechten en Hypotheken, 10 april 1926;
- 6) Immuniteten van Staatsschepen, 10 april 1926;
- 7) De bevoegdheid voor burgerlijke vorderingen inzake aanvaring, 10 mei 1952;
- 8) De strafrechtelijke bevoegdheid inzake aanvaring, 10 mei 1952;
- 9) Beslagname van zeeschepen, 10 mei 1952;
- 10) De beperking van de aansprakelijkheid van de eigenaars van zeeschepen, 10 oktober 1957;
- 11) Verstekelingen, 10 oktober 1957;
- 12) Vervoer van passagiers, 29 april 1961;
- 13) Aansprakelijkheid van de exploitanten van nucleaire schepen, 25 mei 1962;
- 14) Vervoer van reisgoed van passagiers, 27 mei 1967;
- 15) Inschrijving van zakelijke rechten op schepen in aanbouw, 27 mei 1967;
- 16) Voorrechten en hypotheeken, 27 mei 1967;
- 17) Wijziging overeenkomst betreffende hulp en berging, 27 mei 1967;
- 18) Wijziging van de overeenkomst betreffende de cognosementen, februari 1968.

Bovendien werd door de I.L.A. en het C.M.I. gezamenlijk een uniforme regeling van de averij grosse uitgewerkt: De Regelen van York en Antwerpen, waarnaar wordt verwezen in bijna alle overeenkomsten van overzees vervoer.

Het is inderdaad een indrukwekkende prestatie, die de uitbreiding van het overzeese goederen- en personenvervoer ongetwijfeld heeft bevorderd.

In enkele van deze verdragen wordt de aansprakelijkheid van de eigenaar en van de reder van een zeeschip grondig behandeld; in overeenstemming met een eeuwenoude traditie werd deze aansprakelijkheid beperkt.

Dit geldt voor de aansprakelijkheid van de eigenaars van zeeschepen; van de exploitanten van nucleaire schepen; voor het vervoer van goederen, van passagiers en van hun bagage.

In al deze overeenkomsten is het maximale bedrag van de verplichting tot schadeloosstelling bepaald.

Dit leidde tot het gebruik van een munt waarin de verplichtingen zijn uitgedrukt. Vóór de eerste wereldoorlog werd aan de keuze van deze munt weinig aandacht besteed.

Toen heerste in de westerse wereld de gouden standaard in al zijn gestrengheid.

De nationale munten van West Europa hebben dan ook gedurende vele jaren een merkwaardige stabiliteit ten opzichte van het goud gekend.

Onder al deze munten had het pond sterling in de internationale handel een zeer vooraanstaande plaats weten te verwerven.

Het is dan ook geen wonder dat aan het £ werd gedacht om het maximale bedrag te bepalen tot hetwelk de verbintenissen van de Reders en Scheepseigenaars, dienden te worden beperkt in de ontwerpen voorbereid gedurende deze rustige periode.

Tijdens de eerste wereldoorlog hebben de regeringen zich genoodzaakt gevoeld de kosten van oorlogvoering ten dele te bestrijden door het aanmaken van nieuw

geld, waarvan de dekking in goud helemaal niet verzekerd was.

Het onvermijdelijke gevolg van deze politiek was een aanzienlijke stijging van het prijsniveau of, met andere woorden, een zeer merkkelijke daling van de koopkracht van het geld.

Dit verschijnsel is niet ontgaan aan de aandacht van de juristen die zich met de eenmaking van het zeerecht bezig hielden.

In de conventies van 1924 werd voor het eerst gebruik gemaakt van een rekeneenheid, nl. het gouden pond.

Het gouden pond waarnaar de tekst van het verdrag verwees, was toen geen wettig betaalmiddel meer. Het pond sterling had een geringere koopkracht, en had wettige koers.

De Engelse regering had weliswaar de wens en de hoop om de waarde van het papieren pond weer op te voeren tot die van het gouden pond. Churchill, als Chancellor of the Exchequer, heeft dit doel bereikt door een hardhandige politiek van kredietbeperking die een zware economische crisis heeft uitgelokt.

Ten slotte heeft deze crisis geleid tot de devaluatie van het pond sterling in 1931.

Vele andere munten hadden vroeger deze weg ingeslagen, o.m. de Franse frank, de Belgische frank, de Duitse Mark, de Oostenrijkse kroon, alsmede de Italiaanse lira, om alleen de voornaamste te noemen.

Vandaar de verwijzing naar het gouden pond in het verdrag van 1924.

De bepaling van art. 9 van het Verdrag van 1924 is niets anders dan het gebruik maken van een rekeneenheid.

Een rekeneenheid is een munt die niet gebruikt wordt als ruilmiddel noch als betaalmiddel, doch uitsluitend als waardemeter.

Tijdens periodes van monetaire onzekerheid ontstaan Rekenmunten onverwacht als paddestoelen. Ook in de voorbije eeuwen waren zij in gebruik; zo o.m. 400 tot 500 jaar geleden.

Eenvormigheid van het geld was toen eveneens onbekend, ook al was het geld van edel metaal en niet van papier!

Overeenstemming met het origineel type van de munt was lang niet verzekerd. De muntstukken werden vaak vervalst of er werd mee geknoeid. Buiten de grenzen van de Staat die het had aangemunt, werd het geld slechts aanvaard op grond van het gewicht aan edel metaal van ieder stuk.

In de kleine soevereine (?) staten bracht de ruilhandel allerhande muntstukken uit verschillende landen binnen.

Hoe kon dit kluwen van muntstukken worden ontward? Hoe konden zij alle worden teruggebracht tot hun werkelijke waarde? Hier lag de taak van de wisselaar, d.w.z. de bankier van toen.

Bij de uitoefening van hun beroep werden de eerste bankiers geleid door een stoutmoedig ideaal. Als basis van de handelsverrichtingen en voor de afwikkeling der rekeningen wilden zij een standaardmunt met een vaste koers tot stand brengen; deze koers zou niet beïnvloed zijn door het verschil in fijnheid en gewicht van de bestaande muntstukken, zelfs van die met een zelfde benaming.

De ideale rekeneenheid, steeds eenvormig en identiek, in de plaats te stellen van de onderscheiden schommelende eenheden die vroeger werden gebruikt, dat was het edel en nuttig streven van de toenmalige banken.

Meer in het bijzonder werd dit ideaal geld in de praktijk gecreëerd door de Bank van Hamburg, wier Mark Banco gedurende geruime tijd zeer gewaardeerd werd, zelfs buiten Duitsland. De oorlogsschatting in 1871 door

Frankrijk aan Duitsland betaald omvatte een som van 265 miljoen goudfrank in de vorm van Hamburgse Marken Banco!

De Florijn Banco van de Amsterdamse Wisselbank vervulde lange tijd een gelijkaardige rol. Mede dank zij de bruikbaarheid van deze rekeneenheid, werd Amsterdam in de 17e en 18e eeuw het centrum van de wisselhandel en van de handel in edele metalen.

In monetair opzicht gelijkt onze tijd opvallend op de meest onrustige periodes van de Middeleeuwen en van de Renaissance. Net zoals in die dagen, zou thans een stabiele rekeneenheid onbetwistbare diensten kunnen bewijzen.

Zij zou een hoge graad van veiligheid verschaffen bij het sluiten en uitvoeren van contracten.

Metéén zou over de jaren heen een ruime mate van gelijkberechtiging verzekerd zijn aan schuldenaars en schuldeisers.

Deze zorg heeft, tijdens de laatste jaren, opnieuw een aantal rekeneenheden in het leven doen roepen.

De Bank voor Internationale Betalingen te Bazel maakt voor haar verrichtingen gebruik van de Zwitserse goudfrank.

De Europese Betalingsunie, die van 1950 tot 1958 de verrekeningen tussen 17 landen van Europa heeft geregeld, heeft daartoe ook een rekeneenheid ingevoerd:

« Les Comptes de l'Union son tenus, les calculs relatifs aux opérations sont effectués et les prêts consentis en vertu des articles 11 et 13 sont exprimés en une unité de compte fixée à 0, 88867088 grammes d'or fin. »

Aldus luidt art. 26 van de internationale overeenkomst, waarbij de E.B.U. werd opgericht.

In feite is dit juist de goudpariteit van de U.S.A.-dollar op het huidige ogenblik.

Door de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en door de Europese Economische Gemeenschap wordt een gelijkaardige rekeneenheid gebruikt voor hun boekhouding en voor een aantal van hun financiële verrichtingen.

De instabiliteit van de nationale munten heeft ook de juristen zorgen gebaard.

Voor al de beoefenaars van het zeerecht hebben ingezien dat de schuldeisers in het internationale handelsverkeer meestal aan het kortste eindje trokken.

Inderdaad, de muntontwaarding kwam steeds ten goede aan de schuldenaars, en als deze debiteuren welgestelde reders zijn, dan verwekt zulks onrust en mistevredenheid.

Reeds op de Conferentie van 1921 van het C.M.I. gehouden te Antwerpen, ontspon zich een lange discussie over de instabiliteit van de munten. De bespreking gaf aanleiding tot de goedkeuring van de volgende motie die met algemene stemmen werd aangenomen.

« La conférence recommande l'examen des moyens par lesquels les sommes de £ 8 et de £ 7 indiquées comme limites dans les avant-projets de traité pourraient s'exprimer dans la convention internationale définitive en une valeur stable, or ou autre, identiques pour toutes les nations. » ⁽¹⁾

Het probleem van de waardevastheid der munt werd ook opgeworpen tijdens de Diplomatieke Conferentie van 1922 door de Heer Loden ⁽²⁾, de Heer Bagge (Zweden) en werd besproken door een aantal afgevaardigden ⁽³⁾. Om alle wisselvalligheden te vermijden werd van in den beginne voorgesteld de waarde van de rekenmunt te binden aan het goud ⁽⁴⁾.

In de verschillende commissies werd gezocht naar een formule om deze binding aan het goud te verzekeren ⁽⁵⁾.

In de commissie voorgezeten door Prof. Lyon Caen werd ten slotte een tekst aangenomen die men later in het verdrag terugvindt ⁽⁶⁾.

Deze luidt als volgt:

« Les unités monétaires dont il s'agit dans la présente convention s'entendent valeur or. Ceux des Etats contractants où la livre sterling n'est pas employée comme unité monétaire se réservent le droit de convertir en chiffres ronds, d'après leur système monétaire les sommes indiquées en livres sterling dans la présente convention. »

Les lois nationales peuvent réserver au débiteur la faculté de se libérer dans la monnaie nationale, d'après les cours du change aux époques fixées à l'art. 3. » ⁽⁷⁾.

De instabiliteit van de munten was inderdaad een naoorlogs verschijnsel. Vóór de oorlog was de goudwaarde van het £ gedurende meer dan een eeuw stabiel gebleven.

Dit was niet meer het geval na de eerste wereldoorlog. Doch men hoopte vast weldra terug te keren tot de goudpariteit van 1914.

Het was dan ook normaal dat men eerst in het verdrag nopens de beperking van de aansprakelijkheid van zeeschepen verwees naar het gouden pond.

Na langdurige besprekingen in een speciale commissie die te Brussel in 1923 bijeenkwam, werd de noodzakelijkheid aangevoeld om ook voor de conventie betreffende de cognosementen het maximale cijfer van de aansprakelijkheid voor materiële schade aan goederen, vastgelegd op £ 100 per eenheid of collo, gebruik te maken van het gouden pond.

Men dacht algemeen dat het gouden en het papieren pond weldra gelijke waarde zouden hebben.

Zo werd ten slotte in de twee verdragen van 1924 de volgende bepaling ingelast:

« Les unités monétaires dont il s'agit dans la présente convention s'entendent valeur or. »

Ceux des Etats contractants où la livre sterling n'est pas employée comme unité monétaire se réservent le droit de convertir en chiffres ronds, d'après leur système monétaire, les sommes indiquées en livres sterling dans la présente convention. » ⁽⁸⁾

Meest alle landen hebben van dit recht gebruik gemaakt. Zo zijn in België de £ 100 omgezet in F 17.500 en de £ 8 in F. 1.400.

Enkele landen, waaronder de Skandinaafse, hebben in hun wetgeving de binding aan het goud verzekerd.

Dit had tot gevolg dat de grens van de aansprakelijkheid er veel hoger lag dan elders.

Dit was van dien aard dat het de verzekeringspremie kon verhogen en de positie van de Skandinaafse reders in de internationale vrachtenmarkt kon verzwakken.

Dit verschil zou door de openvolgende devaluaties nog worden vergroot.

Zoals zijn naburen, heeft België de goudpariteit van zijn munt herhaaldelijk moeten verminderen, wat de aansprakelijkheids grens in het zeerecht aanzienlijk heeft verlaagd.

Het ideaal van waardevastheid werd door de conventies van 1924 dan ook niet bereikt, zelfs niet eens benaderd.

De erin vervatte goudclausule is veelal een dode letter gebleven, wat zeer nadelig is voor de schuldeisers van de reders.

Bovendien had het pond sedert 1931 geen vaste goudpariteit meer, zodat het een vlottende munt was geworden.

Het pond was dan ook veel minder geschikt om als vaste waardemeter of rekeneenheid dienst te doen.

Een gelijkaardig probleem stelde zich eveneens voor de andere takken van het internationaal vervoer door de lucht, op de weg, per spoor.

In al deze takken wilde men een beperking van de aansprakelijkheid invoeren en, daar het ging om internationaal recht, was het gebruik van een uniforme waardemeter aan te bevelen.

In het Verdrag van Warchau van 12 oktober 1929 nopens het luchtvervoer werd eenvoudig verwezen naar de toenmalige Franse frank, waarvan de goudpariteit werd bepaald in de stabilisatiewet van de regering Poincaré.

Art. 22, 5°, luidt als volgt :

« Les sommes indiquées en francs dans le présent article sont considérées comme se rapportant à une unité monétaire constituée par 65,5 milligrammes d'or au titre de 900 millièmes de fin. »

De Conventie van Rome van 1933 betreffende de vergoeding van door vliegtuigen veroorzaakte schade gebruikt een zelfde munteenheid. ⁽⁹⁾

Hetzelfde geldt voor de Conventie van 29 september 1938 voor de eenmaking van zekere regelen betreffende hulp en berging van vliegtuigen of door vliegtuigen op zee (Art. 3). ⁽¹⁰⁾

Doch op dat ogenblik had de Franse frank reeds de gouden standaard verlaten, net zoals het pond sterling.

De verwijzing naar de franc Poincaré was dus niet meer het gebruik van een nationale munt, doch wel van een ware rekenmunt, een eenvoudige waardemeter.

Eenmaal die weg definitief ingeslagen, stelt zich natuurlijk de vraag van de keuze van de rekenmunt. Het is opvallend dat men sedertdien geen nationale munt meer als rekenmunt heeft genomen.

Twee strekkingen zijn merkbaar: De eerste verkiest de oude traditionele goudfrank van vóór de eerste wereldoorlog (ook soms Zwitserse goudfrank of franc Germinal genoemd), waarvan de pariteit dezelfde was in heel de Latijnse unie.

Dit was het geval voor de Conventie van Genève van 19 mei 1956 betreffende het wegvervoer ⁽¹¹⁾ en de Conventie van Bern betreffende het vervoer per spoor van 25 februari 1961 ⁽¹²⁾.

De bepaling luidt als volgt :

« Les sommes indiquées en francs dans la présente convention ou ses annexes sont considérées comme se rapportant au franc or d'un poids de 10/31 de gramme au titre de 0,900. » ⁽¹³⁾

Anderen gaven de voorkeur aan de franc Poincaré zoals die werd bepaald in het Verdrag van Warschau. De bepaling gegeven in laatstgenoemd verdrag werd ook in het Zeerecht overgenomen.

Het is niet zeer duidelijk waarom de keuze ging naar de franc Poincaré boven de franc Germinal. Men heeft zeker gedacht aan het Verdrag van Warschau. ⁽¹⁴⁾

Een zaak is zeker, men wilde in de verdragen een vaste goudwaarde inschrijven.

De bestaande toestand was inderdaad na de tweede oorlog zeer verward geworden.

Hij werd aangeklaagd op de Conferentie van Antwerpen van 1947, van Amsterdam van 1949, en ten slotte grondig besproken op de Conferentie van Napels van 1951 op basis van het verslag van een internationale commissie.

Daarin werd de toestand als volgt afgeschilderd. ⁽¹⁵⁾

De grens van £ 100 vastgesteld in de conventie van 1924 en omgezet in nationale munten schommelde

van £ 130 voor België
van £ 60 voor Nederland
van £ 50 voor Frankrijk
van £ 2/10 voor Italië

naargelang de min of meer grote waardevermindering van de munt.

Te Napels werd een resolutie aangenomen waarbij

werd gevraagd het probleem aan de Diplomatieke Conferentie voor te leggen.

Doch daarvoor was het nog niet voldoende gerijpt. Het werd een eerste maal grondig besproken in 1954 te Brighton, op een vergadering belegd door de British Association of Maritime Law.

Het kwam opnieuw ter sprake op de Conferentie van Madrid van het CMI in 1955.

Het initiatief ging uit van de Britse Associatie voor Zeerecht. De verwijzing naar het gouden pond als waardemeter had in Engeland inderdaad veel last berokkend.

De wet noch de rechtspraak hadden een onderscheid gemaakt tussen het gouden pond en het pond sterling.

De Redersvereniging heeft zich daaromtrent bekommerd ; na langdurige besprekingen werd een « gentlemen's agreement » gesloten dat de waarde van het gouden pond vaststelde op twee papieren ponden, wat ongeveer met de werkelijkheid overeenkwam. ⁽¹⁶⁾

Doch dit agreement was slechts bindend voor de partijen als het in de overeenkomst werd overgenomen ; zijn duur was beperkt tot vijf jaar.

Het is dan ook geen wonder dat de herziening van het Verdrag van 1924 opnieuw ter hand werd genomen en dat het initiatief hiertoe uitging van de Engelse juristen.

Zoals reeds gezegd, was de aansprakelijkheid der eigenaars van zeeschepen beperkt tot £ 8 per ton voor materiële schade. Daarbuiten was er een tweede garantiefonds van £ 8 per ton voor de vergoeding van de slachtoffers van zeevaartongevallen die dood of verwondingen hadden veroorzaakt.

De eerste zorg was deze grenzen veel hoger te stellen. Men sprak van £ 24 voor stoffelijke schade en £ 50 voor lichamelijke schade.

Bovendien was het de bedoeling een effectieve goudclausule in te voeren.

Sommigen dachten aan de Zwitserse goudfrank. Deze werd dan ook als rekenmunt opgenomen in het ontwerpverdrag dat door de Conferentie van Madrid werd aangenomen.

Ten slotte is op de Diplomatieke Conferentie van 1957 de voorkeur gegaan naar de franc Poincaré, die als waardemeter had gediend in het Verdrag van Warchau en die over het algemeen bevrediging had geschonken.

Dit was trouwens reeds voorgesteld door de British Association of Maritime Law in juli 1954.

« En vue d'une solution à l'échelon international l'Association est prête à appuyer une Convention selon laquelle les limites de responsabilités mentionnées plus haut, seraient exprimées en une unité monétaire stable telle que le franc or français qui a été utilisé avec succès depuis des années dans l'application de la Convention de Varsovie. »

Par l'adoption d'une Convention sur cette base la valeur du fonds de limitation serait standardisée autant que possible, quelle que soit la devise dans laquelle elle aurait été exprimée. » ⁽¹⁷⁾

Het moet dan ook niet verwonderen dat het Verdrag van 1957 in Engeland onmiddellijk werd geratificeerd en toegepast door een wet van 1958.

Sedertdien is de franc Poincaré de rekenmunt voor alle verdragen van zeerecht.

Men vindt ze toegepast in het verdrag van 1961 inzake het vervoer van passagiers en in het verdrag van 1967 betreffende het vervoer van het reisgoed van passagiers.

Een gelijkaardige bepaling vindt men in de Conventie van 25 mei 1962 nopens de aansprakelijkheid van de exploitanten van nucleaire schepen. Hier wordt zelfs uitdrukkelijk van een « rekeneenheid » gesproken.

Ten slotte vindt men ze in het Protocol van Brussel

van 23 februari 1968, dat de Internationale Conventie van 1924 betreffende de cognosementen wijzigt.

Art. 5 d) zegt :

« Par franc il faut entendre une unité consistant en 65,5 milligrammes d'or au titre de 900 millièmes de fin. »

Een andere belangrijke wijziging verdient hier nog vermelding :

De Conventie van 1924 nopens de beperking van de aansprakelijkheid liet aan de wetgevers van de verdragsluitende partijen de mogelijkheid om de in ponden uitgedrukte bedragen in ronde cijfers om te zetten in hun nationale munt.

Vele wetgevers, ook de Belgische, hebben daarvan gebruik gemaakt, zodat de som tot dewelke de aansprakelijkheid van de reders was beperkt, een steeds kleinere koopkracht vertegenwoordigde, dit ingevolge de verschillende devaluaties van de nationale munt.

In de latere verdragen heeft men zulks willen vermijden door de omrekening van de bedragen in francs Poincaré in nationale munt te laten geschieden op het ogenblik van de betaling, en de omrekening toe te vertrouwen aan de bevoegde rechter.

Uit dit alles blijkt duidelijk dat het de bedoeling was een werkelijke binding aan het goud te verzekeren.

Het vertrouwen van de juristen in de waardevastheid van het goud is blijkbaar nog niet geschokt. Zij hebben zich waarschijnlijk nog niet voldoende rekenschap gegeven van het feit dat ook het goud zijn koopkracht in ruime mate heeft ingeboet.

Inderdaad, de officiële waarde van het goud is uitgedrukt in U.S.A.-dollars. Zij is gelijk aan \$ 35 per ons goud.

Deze bepaling dagtekent van 1934.

Sedertdien heeft de dollar ongeveer 2/3 van zijn koopkracht ingeboet, met het gevolg dat ook het goud dit lot heeft gedeeld, zeker op de officiële markt.

Door het overweldigend overwicht van de Amerikaanse economie, is het niet meer het goud dat de waarde van de dollar bepaalt, maar wel omgekeerd : de dollar bepaalt de waarde van het goud.

Die evolutie werd door Keynes voorzien.

Reeds vóór de tweede wereldoorlog schreef hij :

« Gold now stands at an artificial value, the future

course of which almost entirely depends on the policy of the Federal Reserve Board of the U.S. » ⁽¹⁸⁾

Dit alles is niet van dien aard dat het ons gerust kan stellen ; terecht mag men zich afvragen of de pogingen van de juristen, om voor de verplichtingen van de reders een stabiele waardemeter te vinden, niet schipbreuk zullen lijden.

Is dit niet weerom een treffend bewijs dat ons monetair stelsel geen bevrediging meer schenken kan.

Gedurende de laatste vijftig jaar is de koopkracht van onze munten bestendig verminderd, met al de nadelige gevolgen van dien.

Doch dit is geen juridisch vraagstuk meer. Zijn oplossing zullen wij aan de economen overlaten... op hoop van zege.

(1) C.M.I. Conferentie 1921, verslag blz. 237.

(2) Diplomatieke Conferentie van Brussel 1922, verslag blz. 61.

(3) *ibid.*, blz. 90 en 91.

(4) *ibid.*, blz. 163 en 164.

(5) *ibid.*, blz. 211.

(6) *ibid.*, blz. 226 en 227.

(7) *ibid.*, blz. 250.

(8) Intern. verdrag over de beperking van de aansprakelijkheid van de eigenaars van zeeschepen 1924, art. 15. Int. verdrag nopens de eenmaking van zekere regelen betreffende de cognosementen 1924, art. 9.

(9) Verdrag van Rome 1933, art. 19.

(10) Verdrag van Brussel nopens luchtrecht van 1938, art. 3.

(11) C.M.R. Staatsblad 8 november 1962.

(12) C.I.M. Staatsblad 22 januari 1965.

(13) C.I.M. art. 57.

(14) Diplomatieke Conferentie van Brussel 1957, verslag blz. 248.

(15) C.M.I. Conferentie van Napels 1951, verslag blz. 133.

(16) C.M.I. Conferentie van Madrid 1955, verslag blz. 285.

(17) Rapport introductif de l'Association Britannique de Droit Maritime, in C.M.I. Conferentie van Madrid 1955, verslag blz. 52.

(18) J.M. Keynes « A tract on monetary reform », London 1923, blz. 167.

Noot in verband met het arrest door het Hof van Cassatie op 2 oktober 1968 gewezen inzake beroepsziekten.

Aanvraag tot herziening. — Optreden van het Fonds voor beroepsziekten. — Recente wijziging van de wetgeving.

Bij arrest van 2 oktober 1968, besliste het Hof van Cassatie dat het recht om een aanvraag in te dienen voor het bekomen van de bij de wetten van 24 juli 1927 en 24 december 1963 bepaalde schadeloosstelling, of voor het bekomen van de herziening van een vroegere beslissing betreffende dergelijke schadeloosstelling, aan de door een beroepsziekte getroffen personen behoort of aan hun rechthebbenden, doch *niet* aan het Fonds voor de beroepsziekten zelf, hetwelk anderdeels op grond van geen enkele wetsbepaling het recht heeft *ambtshalve* een wijziging te brengen aan een eindbeslissing die het bij toepassing van de bovenbedoelde wetten genomen heeft ⁽¹⁾.

Een zelfde stelling was in de bestreden beslissing aangenomen geworden ⁽²⁾, alsook in het vonnis van het Vrede-

gerecht dat bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg in hoger beroep bekrachtigd was geworden ⁽³⁾.

A. Feitelijke toedracht der zaak

De feitelijke toedracht der zaak was de volgende :

Bij beslissing van 10 oktober 1942, had zekere V. de vergoedingen bekomen, bepaald bij de wet van 24 juli 1927, op grond van een blijvende gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid van 55%.

Op 22 april 1965, betekende het Fonds voor de beroepsziekten aan V. een beslissing waarbij, ingevolge beternis in diens toestand, dit percentage te rekenen van 1 mei daaropvolgend tot 40% werd teruggebracht.

In de werkelijkheid steunde zich het Fonds op de uitslag van een « sociaal onderzoek » waaraan V. zich op 5 maart 1965 op uitnodiging van het Fonds voor de beroepsziekten, onderworpen had.

Ingevolge deze beslissing daagde V. het Fonds vóór de Vrederechter, ten einde de beslissing van 22 april 1965 te horen te niet doen en voor recht te horen zeggen dat de graad van de opgelopen blijvende gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid definitief op 55% vastgesteld bleef.

Achtereenvolgens gaven hem de Vrederechter en de Rechtbank van eerste aanleg hierin gelijk. Het vonnis van beroep bevatte zelfs een strenge beoordeling ten overstaan van het onwettig optreden van het Fonds ⁽⁴⁾. Bij zijn arrest van 2 oktober 1968 waarvan hoger sprake verwierp het Hof van Cassatie de voorziening door het Fonds voor de beroepsziekten tegen laatstgenoemde rechterlijke beslissing genomen.

B. Juridische toedracht der zaak. Evolutie van de wetgeving.

a) Wetgeving van 24 juli 1927 ⁽⁵⁾ :

Artikel 15 van de wet van 24 juli 1927 bepaalde onder meer dat een Voorzorgsfonds bevoegd was om over de aanvragen tot schadeloosstelling te beslissen, alsmede over de aanvragen tot herziening der verworven vergoedingen.

Meer bepaaldelijk wat betreft de aanvragen tot herziening wegens verergering of verbetering van de toestand, moesten de aanvragen worden ingediend binnen de tien jaar te rekenen van het akkoord of van het definitief vonnis.

Bij toepassing hiervan, had het Fonds in huidige zaak op 4 oktober 1957 een aanvraag tot herziening verworpen welke twee dagen vroeger door de belanghebbende ingediend was geworden, en waarvan terecht de laattijdigheid werd vastgesteld.

b) Wetgeving van 24 december 1963 ⁽⁶⁾ :

Artikel 49 van de wet van 24 december 1963 maakte de bevoegdheid over aan het Fonds voor de beroepsziekten om uitspraak te doen omtrent iedere aanvraag om schadeloosstelling alsmede omtrent iedere aanvraag om herziening van reeds toegekende vergoedingen.

Wat betreft de herzieningstermijnen en het optreden van het Fonds voor de beroepsziekten inzake herziening, dienen navolgende opmerkingen gedaan te worden :

1° In de wet van 1963, die deze van 1927 afschaft, is er geen sprake meer van bepaalde termijnen voor herziening, tenzij waar artikel 49, 2e lid van de wet bepaalt dat, op verzoek van de Technische Raad, de Koning voor iedere ziekte bepalen kan binnen welke termijnen de aanvragen moeten worden ingediend, zodat dient aangenomen te worden dat, bij toepassing van artikels 49 en 76 van de wet van 24 december 1963, de termijn van tien jaar voorzien bij de wet van 1927, werd afgeschaft.

Inderdaad heeft de wetgever er mede rekening willen houden dat, inzake beroepsziekten, de stabilisatie enkel kan bekomen worden na verloop van lange en moeilijk te bepalen termijnen, zoals duidelijk blijkt uit de parlementaire besprekingen terzake ⁽⁷⁾.

Anderzijds lijkt het buiten twiffel dat de wetgever al de slachtoffers van de beroepsziekten van deze afschaffing van termijn heeft willen doen genieten, zelfs wanneer het gaat om een ziekte die zich heeft veropenbaard vóór de tot standkoming van de wet van 1963, artikel 2 van het burgerlijk wetboek ten andere terzake niet toepasselijk zijnde bij ontstentenis van strijdige beschikkingen in deze wet die een openbare dienst wijzigt ⁽⁸⁾.

Ten onrechte echter meende het Fonds in de besproken aangelegenheden te kunnen inroepen dat deze laatste wet nu ook het Fonds voor de beroepsziekten het recht toekende om zelf een aanvraag in te dienen tot herziening. Het blijkt integendeel zowel uit de termen van artikel 15 van de wet van 24 juli 1927 als uit deze van artikel 49 van de wet van 24 december 1963, alsmede uit de wettelijke beschikkingen die daarop volgen, dat de procedure in herziening uitsluitend kan ingesteld worden bij een verzoek uitgaande van het slachtoffer of van zijn rechthebbenden.

2° Evenmin kon het Fonds voor de beroepsziekten *ambtshalve* een bij toepassing van de wetten van 1927 en van 1963 genomen beslissing wijzigen, zoals in de besproken zaak werd gedaan.

Bij ontstentenis van elk regelmatig en binnen de gestelde termijnen door het slachtoffer ingediend verzoek, kon het Fonds geen enkel initiatief nemen terzake.

Anderzijds gaat het hier om een door het Fonds (vroeger) genomen *bestuurlijke beslissing*, dewelke zich tenzij uitdrukkelijke of impliciete beschikking van de wet opdringt en niet meer vatbaar is voor herziening. ⁽⁹⁾.

Weliswaar kon men van oordeel zijn dat het te betrouwen was dat het Fonds niet bij machte was het bedrag van de vergoedingen te wijzigen, naar gelang was komen vast te staan dat de uitwerkingen van de opgelopen ziekte afgenomen hadden of wanneer zelfs genezing was ingetreden. Hiertoe is echter een wettekst vereist. Wat bij voorbeeld reeds het geval was met de arbeidsongevallenwet.

De wetgever heeft zulks ingezien. Hiervan getuigt de nieuwe wijziging van de wet.

a) Wetgeving van 24 december 1968 ⁽¹⁰⁾ :

Artikel 15 van de nieuwe wet van 24 december 1968 voorziet de toevoeging van volgend lid tussen het eerste en het tweede lid van artikel 49 van de wet van 24 december 1963 :

« Het Fonds voor de beroepsziekten kan ook *ambtshalve* uitspraak doen over de herziening van de reeds toegekende vergoedingen. Die herziening gebeurt alsdan op de wijze bepaald door de Koning ».

Deze nieuwe beschikking verantwoordt, indien het nodig mocht zijn, de stellingname van het Hof van Cassatie in het besproken arrest van 2 oktober 1968.

Op te merken valt dat deze beschikking oorspronkelijk niet voorzien was in het wetsontwerp op 1 oktober 1968 door de Regering in de Kamer van Volksvertegenwoordigers neergelegd tot wijziging van de wet van 24 december 1963 ⁽¹¹⁾.

Pas op 23 oktober 1968 — dit is na het arrest van Cassatie — legde de Regering een amendement neer, waarbij de hogeraangehaalde toevoeging werd voorgesteld. De verantwoording was eerder algemeen : « De bestaande tekst van artikel 49 wordt aangevuld met bovenstaande bepaling, daar het Fonds voor de beroepsziekten inderdaad over een volledige rechtszekerheid moet beschikken om te kunnen overgaan tot een nieuw onderzoek » ⁽¹²⁾.

De tekst van het aangevuld artikel 49 brengt aldus een grondige wijziging mede in de rechtspleging van herziening. Zij is verantwoord in die zin dat het Fonds voor de beroepsziekten thans gewijzigde toestanden aan de hand van gewijzigde oplossingen kan aanpassen, wat vroeger niet het geval was. Een nadeel van de wijziging kan echter gevonden worden in de onzekerheid waarin de slachtoffers van beroepsziekten zich zullen bevinden wat de toekomst betreft.

De nieuwe tekst van artikel 49 werd zonder bespreking aangenomen, zowel door de bevoegde Commissies van de Kamer en van de Senaat als door deze vergaderingen zelf ⁽¹³⁾.

(1) Cass. 2 oktober 1968, Fonds van de Beroepsziekten tegen Vincken Oswald, R.W. 2 februari 1969, kol. 1021; J.T. 11 jan. 1969, p. 27.

(2) Vonnis Brussel 30 mei 1967 inzake «Fonds des Maladies Professionnelles» t./ Vincken.

(3) Vrederecht St.-Jans-Molenbeek, 12 december 1966 inzake Vincken t./ «Fonds des Maladies Professionnelles».

(4) Attendu qu'en raison du comportement même de l'appelant, établissement public contrôlé par le Ministère de la Prévoyance Sociale, tendant à interpréter unilatéralement et abusivement des textes légaux clairs et précis, il y a lieu de faire droit à la demande de l'intimé au sujet du caractère exécutoire de la présente décision.

(5) Staatsblad 12 augustus 1927; Pasinomie 1927, blz. 409.

(6) Staatsblad 31 december 1963; Pasinomie 1963, blz. 1848.

(7) Senaat, Parlementaire Bescheiden, Zitting 1962-1963, wetsontwerp nr. 237 van 29 mei 1963, Memorie van toelichting, blz. 10, kol. 1 (art. 31); ibid. blz. 14, kol. 1 (art. 50 thans art. 49). — Senaat, Parlementaire Bescheiden, Zitting 1963-1964, verslag nr. 52 van 4 december 1963, blz. 27, kol. 1 (art. 31).

(8) Zie bij analogie: twee arresten Cass. 27 juni 1935, Pas. 1935 I 295 en 296.

(9) Cfr. De Page, III, Théorie des preuves, nr. 949, Décisions de Juridictions administratives. — Vergelijk eveneens inzake de fiscale rechtspleging: Feye & Cardijn, Procédure fiscale contentieuse, blz. 63, nr. 57.

(10) Wet van 24 december 1968 tot wijziging van de wet van 24 december 1963 betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten, Belgisch Staatsblad 28 december 1968.

(11) Kamer van Volksvertegenwoordigers, Buitengew. Zitting 1968, oktober 1968, Parlementaire Bescheiden nr. 83/1.

(12) Idem; 23 oktober 1968, Parlementaire Bescheiden, nr. 83/5, blz. 2.

(13) Kamer van Volksvertegenwoordigers, Zitting 1968-1969, 13 november 1968, Parlementaire Bescheiden nr. 83/7, blz. 21; id., Parlementaire Handelingen, Bespreking, Vergadering van 28 november 1968, blz. 33; Aanneming, Vergadering van 4 december 1968. — Senaat, Zitting 1963-1969, Parlementaire Bescheiden, 12 december 1968; id., Parlementaire Handelingen, 18 december 1968, blz. 229.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 10 januari 1969.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Eerste advocaat-generaal: M. Mahaux.

Advocaat: Mr. Van Leynseele.

Aannemer. — Aquiliaanse aansprakelijkheid tegenover derden. — Instructies van de opdrachtgever. — Verplichting als vakman.

Zowel de aannemer van openbare werken als de aannemer van private werken is tegenover derden aansprakelijk voor de schade die hij door zijn daad, zijn nalatigheid of zijn onvoorzichtigheid veroorzaakt.

Hij wordt van zijn aansprakelijkheid tegenover derden niet ontlast door het feit alleen dat hij van een gedeelte van de aanneming door zijn opdrachtgever ontslagen is. Opdat hij aan alle aansprakelijkheid zou ontsnappen is het immers niet voldoende dat hij zich naar de onder-richtingen van de opdrachtgever gedragen heeft. Hij is aansprakelijk wanneer hij, als bekwaam vakman, bewust is of moet zijn van het gevaar dat voor derden uit het door hem uitgevoerde werk ontstaat.

Lemmens t./ Corswarem.

Gelet op het bestreden arrest, op 9 november 1967 gewezen door het Hof van beroep te Luik;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, 3, 5, 11, 12, 14, 15, 16, 17 van de wet van 26 augustus 1913 op de oprichting van een Nationale Maatschappij der waterleidingen,

doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt de door verweerder geleden schade te vergoeden omdat hij, als aannemer van openbare werken voor rekening en in opdracht van de Nationale Maatschappij der waterleidingen, verwaarloosd heeft bij het aanleggen van waterleidingen de uitgegraven sleuven te verharderen, zodat er, ingevolge een zware regenval, grote hoeveelheden water en slijk tot in de woning van verweerder zijn doorgedrongen,

en die beslissing steunt op de overweging dat eiser wist en alleszins weten moest dat de toestand, geschapen door het niet-voltooiën van de werken, een gevaar voor derden inhield, hoewel het arrest niet tegensprekt dat eiser van voormelde maatschappij verbod kreeg die verharding uit te voeren en het beschouwt dat dit verbod zonder uitwerking moet blijven omdat voormelde maatschappij geen openbaar bestuur is wiens beslissingen niet kunnen betwist worden, maar een burgerlijk karakter vertoont en zij als een privaat persoon dient te worden aangezien.

terwijl uit de bepalingen van de wet van 26 augustus 1913, waarvan de schending wordt ingeroepen, duidelijk blijkt dat, indien de Nationale Maatschappij der waterleidingen een burgerlijk karakter vertoont, zulks alleen tot doel heeft haar in de mogelijkheid te stellen haar doel te bereiken volgens de handels- en nijverheidsmethoden, doch haar geenszins het karakter ontnemt van een instelling die met een openbaar bestuur dient te worden gelijkgesteld, zodat eiser moest worden beschouwd als zijnde gedekt door het hem opgelegde verbod, hij geen fout kon begaan en hij niet aansprakelijk kan gesteld worden voor het niet-uitvoeren van een verharding die buiten de hem toevertrouwde opdracht viel;

Overwegende dat het arrest eiser veroordeelt tot het herstellen van de schade aan de woning van verweerder toegebracht ingevolge het niet-verharderen van de sleuven die hij, in opdracht van de Nationale Maatschappij der waterleidingen, als aannemer gegraven had bij het aanleggen van buizenetten;

Overwegende dat eiser aanvoerde dat hij van voormelde maatschappij verbod kreeg de voorheen voorziene verhardingen uit te voeren, en dat hij niet aansprakelijk kan gesteld worden, omdat hij zich moest gedragen naar de onderrichtingen van die maatschappij welke met een openbaar bestuur dient gelijkgesteld te worden;

Overwegende dat het arrest impliciet het bestaan van het door eiser ingeroepen verbod aanneemt, maar oordeelt dat voormelde maatschappij als een privaat persoon optreedt, en het tot de aansprakelijkheid van eiser besluit op grond dat deze wist en alleszins weten moest dat de toestand, geschapen door het niet-voltooiën van de werken, een gevaar voor derden inhield en dat een aannemer kan aangesproken worden wanneer zijn optreden aanleiding kan geven tot een voorzienbaar nadeel;

Overwegende dat de aannemer van openbare zowel als van private werken tegenover derden aansprakelijk is voor de schade die hij door zijn daad, zijn nalatigheid of zijn onvoorzichtigheid veroorzaakt ;

Dat hij van zijn eigen aansprakelijkheid tegenover derden niet ontlast wordt door het feit alleen dat hij van een gedeelte van de aanneming door zijn opdrachtgever ontslagen wordt ;

Dat het immers niet volstaat, opdat de aannemer van werken aan alle aansprakelijkheid zou ontsnappen, dat hij zich naar de onderrichtingen van de meester van het werk zou gedragen hebben ; dat hij aansprakelijk is wanneer hij, als vakman, bewust is of zijn moet van het gevaar dat voor derden uit de door hem uitgevoerde werken ontstaat ;

Overwegende dat het beschikkend gedeelte van het arrest derhalve wettelijk gerechtvaardigd is, ongeacht of de Nationale Maatschappij der waterleidingen als privaats of als openbaar persoon optreedt, zodat het middel, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 6 juni 1966.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Gerniers.

Advocaat-generaal : M. Krings.

Vervoer. — Bezoldigd vervoer van personen door middel van automobielen. — Autocarrit. — Reizigers blijven achter. — Vrijspraak van exploitant. — Rechtvaardiging. — Overmacht. — Te vervullen formaliteiten.

Wanneer de verdachte vervolgd wordt om zonder machtiging van de bevoegde overheid bezoldigd vervoer van personen over de weg met behulp van automobielen verricht te hebben en reizigers vervoerd te hebben die niet op hun instijtplaats teruggebracht werden, wordt de vrijspraak niet wettelijk gerechtvaardigd door de overweging dat verdachte voor de mogelijke vrijwillige afwezigheid van de ontbrekende reizigers niet aansprakelijk kan gesteld worden, terwijl het vonnis niet vaststelt dat die afwezigheid voor de verdachte een geval van overmacht uitmaakt, en evenmin vaststelt dat verdachte de voorschriften van art. 12 lid 1 van het besluit van de Regent van 20 september 1947 heeft nageleefd.

N.M.B.S. t./ Goedleven.

Gelet op het bestreden vonnis, op 12 november 1965 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brussel ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 14 van de besluitwet van 30 december 1946 houdende herziening en coördinatie van de wetgeving betreffende het bezoldigd vervoer van personen door middel van automobielen, 12, lid 1, en 58, lid 2, van het besluit van de Regent van 20 september 1947 houdende algemene voorwaarden betreffende de openbare autobusdiensten en de autocardiendiensten en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis verweerder vrijsprekt, ondanks het feit dat, van de 31 personen die hij van Brussel naar Oostende

vervoerd had, er slechts 16 reizigers dezelfde dag terug naar Brussel gekomen zijn, om reden dat « overigens, uit de processen-vebraal van het dossier blijkt dat, gezien de omstandigheden van de terugreis, verdachte voor de mogelijk vrijwillige afwezigheid van de ontbrekende reizigers niet verantwoordelijk kan beschouwd worden », terwijl : 1) het de exploitant verboden is reizigers te vervoeren die niet op hun instijtplaats worden teruggebracht, behalve indien het diensten geldt als bedoeld onder d, g en h, van artikel 56 van bedoelde algemene voorwaarden (schending van de artikelen 58, lid 2, van voormeld besluit van de Regent, 1 en 14 van voormelde besluitwet), 2) het feit dat de reizigers mogelijk bij de terugreis vrijwillig afwezig waren in geen geval een reden is om verdachte van zijn verantwoordelijkheid wegens de inbreuk te ontslaan, daar zelfs overmacht niet kan ingeroepen worden behalve indien zij schriftelijk binnen de twee dagen ter kennis van eiseres wordt gebracht, hetgeen hier evenmin is gebeurd (schending van artikel 12, lid 1, van voormeld besluit van de Regent), 3) het feit dat reizigers mogelijk vrijwillig bij de terugweg afwezig waren slechts een veronderstelling is van de rechter en zulks hoegenaamd niet met overmacht gelijk staat, zodat het vonnis steunt op duistere, dubbelzinnige en tegenstrijdige motieven (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat verweerder vervolgd wordt om, tussen Brussel en Oostende, op 1 juni 1964, exploitant zijnde van een autocardiendienst :

A. zonder machtiging van de bevoegde overheid een bezoldigd vervoer van personen over de weg met behulp van automobielen verricht te hebben (artikelen 1, 11 en 30 van de besluitwet van 30 december 1946),

B. reizigers vervoerd te hebben die niet op hun instijtplaats teruggebracht werden (artikel 58, lid 2, van het besluit van de Regent van 20 september 1947) ;

Overwegende dat het vonnis, na onder meer vastgesteld te hebben in feite « dat verdachte een toeristisch vervoer van 31 personen van Brussel naar Oostende, op 1 juni 1964, met zijn autocar verricht heeft ; dat deze personen deel uitmaakten van een groep, door de tussenkomst van het reisbureau « Quick Tours » gevormd, om een reisje van één dag, heen en terug, naar Oostende te doen ; dat de autocar naar Brussel met 16 reizigers op dezelfde dag teruggekomen is ; dat het in feite gaat om een autocardiendienst, zoals bedoeld in de vergunning afgeleverd bij toepassing van artikel 14 van de besluitwet van 30 december 1946 », verweerder vrijsprekt en de strafrechter onbevoegd verklaart om van de burgerlijke vordering kennis te nemen, aannemende « dat uit de processen-verbaal van het dossier blijkt dat, gezien de omstandigheden van de terugreis verdachte voor de mogelijk vrijwillige afwezigheid van de ontbrekende reizigers niet verantwoordelijk kan beschouwd worden.

Overwegende dat het vonnis aldus zijn beschikkend gedeelte niet wettelijk rechtvaardigt ;

Dat het immers, enerzijds, onzekerheid laat bestaan over het feit of de afwezigheid van de reizigers bij de terugreis werkelijk vrijwillig is geweest, en het, anderzijds, de mogelijkheid van een met verweerder afgesproken afwezigheid niet uitsluit ;

Overwegende bovendien dat het vonnis niet vaststelt dat deze mogelijk vrijwillige afwezigheid voor verweerder een geval van overmacht uitmaakt, en evenmin dat deze de voorschriften van artikel 12, lid 1, van voormeld besluit van de Regent heeft nageleefd ;

Dat het middel gegrond is ;

Overwegende dat, nu de voorziening niet gericht is tegen het openbaar ministerie, de kosten van de betekening ervan aan dit laatste, ten laste van eiseres, burgerlijke partij, moeten blijven ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis in zover het de rechtbank onbevoegd verklaart om van de burgerlijke vordering kennis te nemen, en eiseres in de kosten van die vordering veroordeelt;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten, behalve deze van de betekening van de voorziening aan het openbaar ministerie, die ten laste van eiseres zullen blijven;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Leuven, zetelende in hoger beroep.

NOOT: Zie elders in dit nummer het vonnis na cassatie uitgesproken door de Correctionele Rechtbank te Leuven op 24 maart 1967.

RAAD VAN STATE.

7e Kamer. — 19 juni 1968.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : de HH. Vermeulen en Baeteman.

Advocaat : Mr. J. Dyck.

Gemeentepersoneel. — Tuchtregeling. — Administratieve rechtshandelingen. — Beperking in de tijd. — Voorafgaand beroep. — Niet definitieve beslissing.

1. Uit artikel 85 van de gemeentewet blijkt dat dit artikel aan de Koning niet de vernietigingsvoogdij toekent, maar hem bevoegd maakt om in beroep de goedkeuringsvoogdij uit te oefenen op dezelfde wijze als de bestendige deputatie en in de plaats van dat college. De uitoefening van die goedkeuringsvoogdij wordt door voormeld artikel 85 niet aan een bepaalde termijn gebonden zomin voor de Koning als voor de bestendige deputatie.

2. Het openstaan van de rechtsgang van het annulatieberoep bij de Raad van State mag er niet toe leiden dat beroepen, die binnen in het bestuur zelf door of krachtens de wet zijn georganiseerd, zouden worden overgeslagen of van hun uitwerking zouden worden beroofd.

In tuchtzaken, zoals in strafzaken, mag een maatregel slechts een definitief karakter verkrijgen nadat de gestrafte in de gelegenheid werd gesteld van alle rechtsmiddelen die de wet hem tegen de straf geeft, gebruik te maken en nadat over de middelen, waarvan hij gebruik maakte, werd beschikt. Een gemeenteraadsbesluit dat een tuchtstraf oplegt, verliest zijn rechtskracht indien het niet binnen een redelijke termijn door de koning werd goedgekeurd.

De redelijke termijn waarbinnen de Koning uitspraak dient te doen, moet na meer dan vier jaar geacht worden verstreken te zijn zodat daarmede definitief is komen vast te staan dat het rijksbestuur zijn goedkeuringsbevoegdheid ten aanzien van de gemeenteraadsbeslissing volledig heeft verloren en dat de vereiste goedkeuring vanwege het rijksbestuur niet werd bekomen.

3. In een rechtsstaat verschijnt de handhaving van de mogelijkheid voor de rechtzoekenden om gebruik te maken niet alleen van de rechtsgangen maar ook van de administratieve beroepen, als een zaak die de openbare orde aanbelangt, zodat de rechter die handhaving

van ambtswege in een bij hem aangebracht geding dient te onderzoeken.

Al hebben de bestreden beslissingen hun materiële rechtskracht verloren, toch hebben zij hun formeel bestaan behouden. De rechtszekerheid eist, om reden van dubbelzinnige rechtssituatie waarin de verzoeker ten gevolge van de inertie van de Rijksoverheid verkeert, dat een einde wordt gesteld aan het formeel bestaan van de bestreden beslissingen.

4. De kosten worden ten laste van de gemeente gelegd.

Lombaert t./ Stad Antwerpen en Bestendige Deputatie van de provincieraad van Antwerpen.

Arrest nr. 13.030.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging :

1. van het besluit van de gemeenteraad van de stad Antwerpen van 9 september 1963 waarbij verzoeker, die werkplaatsleider is in het stedelijk instituut voor technisch onderwijs nr. 2 en lesgever aan de stedelijke nijverheidsschool, voor de duur van één jaar, ingaande op 10 september 1963, disciplinair en met inhouding van wedde in zijn beide functies werd geschorst ;

2. van het besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen van 19 november 1963, waarbij de hiervoor bedoelde schorsing werd goedgekeurd ;

I. Over de administratieve verwikkelingen volgens op de bestreden besluiten.

Overwegende dat het stadsbestuur na de goedkeuring van de schorsing besliste de tuchtstraf effectief toe te passen en, met het oog daarop, het goedgekeurde besluit met een aangetekende brief van 17 december 1963 aan verzoeker ter kennis bracht ; dat verzoeker, overeenkomstig artikel 85, lid 3, van de gemeentewet, op 23 december 1963 een beroep bij de Koning indiende om de hem opgelegde tuchtstraf ongedaan te maken ; dat hij dat beroep toezond aan de Minister van Binnenlandse Zaken, in wiens naam op 30 december 1963 aan verzoeker werd geantwoord dat zijn beroep « aan het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur (Technisch Onderwijs, 2e directie) » werd overgemaakt ;

Overwegende dat verzoeker, uitgaande van de opvatting dat de Koning, ten aanzien van de door artikel 85 van de gemeentewet bedoelde tuchtmaatregelen en goedkeuringsbesluiten, de vernietigingsvoogdij uitoefende en dienvolgens over veertig dagen beschikte om over verzoekers beroep uitspraak te doen, het uitblijven na die veertig dagen van een koninklijk besluit, beschikkend op zijn beroep, interpreteerde als een weigering om van de vernietigingsbevoegdheid gebruik te maken, reden waarom hij binnen de zestig dagen na het verloop van die veertig dagen, nl. op 9 maart 1964, voor de Raad van State de vernietiging vorderde van de hem op 9 september 1963 door de gemeenteraad opgelegde schorsing en van de aan die schorsing op 19 november 1963 door de bestendige deputatie gegeven goedkeuring ; dat uit artikel 85 van de gemeentewet evenwel blijkt dat dit artikel aan de Koning niet de vernietigingsvoogdij toekent, maar hem bevoegd maakt om in beroep de goedkeuringsvoogdij uit te oefenen op dezelfde wijze als de bestendige deputatie en in de plaats van dat college ; dat de uitoefening van die goedkeuringsvoogdij door voormeld artikel 85 niet aan een bepaalde termijn gebonden wordt, zomin voor de Koning als voor de bestendige deputatie, zodat op het ogenblik

dat verzoeker zijn annulatieberoep bij de Raad van State indiende, zijn beroep bij de Koning nog hangende was ;

Overwegende dat het openstaan van de rechtsgang van het annulatieberoep bij de Raad van State er niet mag toe leiden dat beroepen, die binnen in het bestuur zelf door of krachtens de wet zijn georganiseerd, zouden worden overgeslagen of van hun uitwerking zouden worden beroofd ; dat de behandeling van het door verzoeker ingestelde annulatieberoep daarom, in afwachting dat over zijn beroep bij de Koning uitspraak zou zijn gedaan, even werd aangehouden, maar dat, toen de uitspraak over dat beroep ongewoon lang uitbleef, door de Raad van State op 20 juni 1967 aan de auditeur-verslaggever opdracht werd gegeven een onderzoek naar de stand van dat beroep in te stellen ;

Overwegende dat het ingestelde onderzoek andermaal deed blijken dat verzoekers beroep op de Koning van 23 december 1963 inderdaad op het Ministerie van Binnenlandse Zaken was toegekomen, maar dan met een brief van 30 december 1963 voor beschikking naar het Ministerie van Nationale Opvoeding was doorgestuurd om reden dat de zaak een lid van het onderwijzend personeel van een gemeentelijke technische school betrof en op het Ministerie van Binnenlandse Zaken de opvatting gold dat uit de reglementering op de subsidiëring van die technische scholen moest worden afgeleid dat de bestuurlijke voogdij, die door de rijksoverheid op de gemeenten in verband met die zaken wordt uitgeoefend, aan het Ministerie van Nationale Opvoeding toekwam ; dat een brief van 14 juli 1967, namens de Minister van Nationale Opvoeding aan de auditeur-verslaggever toegezonden, evenwel deed weten 1° dat in de algemene directie van het technisch onderwijs geen spoor te vinden was van de brief van 30 december 1963 waarbij het Ministerie van Binnenlandse Zaken het beroep op de Koning, ingesteld door verzoeker Lombaert, aan die algemene directie had toegestuurd en 2° dat het Ministerie van Nationale Opvoeding, al is het bevoegd voor de toekenning van subsidiën aan een gemeenteverheid die een technische school heeft ingericht, niettemin toch niet bevoegd is om in tuchtzaken als toeziende overheid op te treden aangezien in een dergelijk geval — ook al gaat het om een lid van het onderwijzend personeel — uitsluitend de gemeenterichterlijke regelen van de gemeentewet van toepassing zijn, en het dienvolgens aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken behoort uitspraak over verzoekers beroep te doen ; dat de directeur-generaal van het technisch onderwijs die stelling bevestigde in een brief van 31 oktober 1967 ; dat op dit ogenblik nog steeds niet is gebleken dat over verzoekers beroep op de Koning uitspraak werd gedaan, of dat op een van beide ministeries aanstanden wordt gemaakt om de uitspraak over dat beroep, dat betrekking heeft op een tuchtmaatregel die reeds werd uitgevoerd en waarbij verzoeker een jaar van zijn wedde werd beroofd, voor te bereiden ;

II. Over de gevolgen van de onthouding van het Rijksbestuur.

Overwegende dat in een rechtsstaat de handhaving van de mogelijkheid voor de rechtzoekenden om gebruik te maken niet alleen van de rechtsgangen maar ook van de administratieve beroepen, verschijnt als een zaak die de openbare orde aanbelangt, zodat de rechter die handhaving van ambtswege in een bij hem aangebracht geding dient te verzekeren ;

Overwegende dat de gemeentewet, waarin met betrekking tot het gemeentepersoneel de rechtsfiguur van de in de tijd beperkte maar hernieuwbare voorlopige schorsing bij ordemaatregel met conservatoir effect ontbreekt,

in de plaats daarvan in artikel 85 bepaalt dat de tuchtmaatregel houdende schorsing of afzetting van een lid van het gemeentepersoneel, voorlopig kan worden uitgevoerd, ook al moet die maatregel nog door de toeziende overheid worden goedgekeurd en al wordt geen bepaalde termijn opgelegd binnen welke die goedkeuring moet worden verleend ;

Overwegende dat het ontbreken van die beslissingstermijn er evenwel niets van afdoet dat artikel 85 van de gemeentewet aan de gemeentebediende die gestraft wordt, de waarborg wil geven van een driemaal herhaalde appreciatie van zijn tuchtzaak, en zulks op drie verschillende niveau's — gemeenteraad, bestendige deputatie, Rijks-overheid — met de aan ieder niveau eigen kijk op de zaak ; dat geen uitlegging van artikel 85 kan worden aangenomen waardoor, ten nadele van de gestrafte agent, een instantie wordt uitgeschakeld.

Overwegende dat in tuchtzaken, zoals in strafzaken, een maatregel slechts een definitief karakter mag verkrijgen nadat de gestrafte in de gelegenheid werd gesteld van alle rechtsmiddelen die de wet hem tegen de straf geeft, gebruik te maken en nadat over de middelen, waarvan hij gebruik maakte, werd beschikt ; dat geen uitlegging van artikel 85 kan worden aangenomen, waardoor een straf, die enkel voorlopig mag worden uitgevoerd, in werkelijkheid definitief wordt omdat het beroep ertegen voor onbeperkte tijd hangende kan blijven en in feite ook hangende blijft ; dat een normaal, zonder vertraging voortschrijdende afwikkeling van de verschillende stadia van de administratieve procedures — die in tuchtzaken altijd wenselijk is — derhalve dwingend noodzakelijk wordt wanneer aan de eerste beslissing — ook al moet ze nog worden goedgekeurd en al staat er beroep tegen die goedkeuring open — voorlopig uitvoering mag gegeven worden ;

Overwegende dat de ongewone mogelijkheid een nog niet goedgekeurde en dus onvolkomen beslissing toch uitvoering te geven het noodzakelijk maakt aan te nemen dat de afwezigheid van een wel bepaalde termijn binnen welke de toeziende overheid moet beslissen, enkel betekent dat de toeziende overheid een termijn moet in acht nemen die van geval tot geval kan verschillen, maar dan toch, de eigen kenmerken van elk geval in acht genomen, redelijk moet blijven ; dat het gevolg van het verstrijken van die redelijke termijn moet worden bepaald ;

Overwegende dat een handeling van een lager administratief lichaam waarvoor goedkeuring vanwege de toeziende overheid moet worden verkregen, onvolkomen is zolang die goedkeuring niet werd gegeven, en daarom geen uitwerking kan hebben en geen uitvoering mag krijgen, behoudens zodanige beperkte en voorlopige effecten en voorlopige uitvoering als noodzakelijk voorkomen om zekerheid te geven dat de beslissing, op het ogenblik dat ze werkelijk is goedgekeurd en dus volkomen wordt, ook in werkelijkheid de beoogde rechtsgevolgen volledig en definitief zou kunnen verkrijgen ; dat het niet-bekomen van die goedkeuring, hetzij dat de toeziende overheid de goedkeuring uitdrukkelijk weigert, hetzij dat ze eenvoudig nalaat die goedkeuring te geven, tot gevolg heeft — behoudens een uitdrukkelijk andersluidende wettelijke voorziening — dat de onvolmaaktheid van de goed te keuren handeling definitief vaststaat en dus ook definitief is uitgewezen dat die handeling geen uitwerking mag hebben, wat betekent dat die handeling, al wordt ze formeel niet te niet gedaan, definitief alle rechtskracht verliest ; dat zulks uiteraard ook medebrengt dat de voorlopige gevolgen, die de rechtshandeling in haar onvolkomen staat mocht kunnen gehad hebben, hun bestaansreden verliezen en dan ook retroactief vervallen ; dat het verloop van de redelijke beslissingstermijn die in het kader van artikel 85 van de gemeentewet aan de Koning is vergund om een door een

gemeenteraad genomen tuchtmaatregel goed te keuren, zonder dat enige beslissing genomen werd, derhalve tot gevolg heeft dat definitief komt vast te staan dat aan het goed te keuren gemeenteraadsbesluit de goedkeuring onthouden werd zodat dat besluit — ook al behoudt het zijn formeel bestaan — geen uitwerking mag hebben en de voorlopige uitvoeringsmaatregelen die krachtens de door artikel 85 mogelijk gemaakte voorlopige uitwerking van de disciplinaire beslissing werden genomen, retroactief vervallen;

Overwegende dat voorgaande conclusie — nl. dat een gemeenteraadsbesluit dat een tuchtstraf oplegt zijn rechtskracht verliest indien het niet binnen een redelijke termijn door de Koning werd goedgekeurd — niet ontkracht wordt door de bedenking dat het gemeenteraadsbesluit op zijn minst toch de goedkeuring van de bestendige deputatie had bekomen; dit immers rekening moet worden gehouden met het effect dat is gevolgd uit het instellen van het beroep bij de Koning tegen die goedkeuring;

Overwegende dat artikel 85 van de gemeentewet aan de belanghebbende een waarachtig recht van beroep op de Koning geeft tegen de goedkeuring die door de bestendige deputatie aan een tuchtmaatregel is verleend; dat de gebruikmaking van dat recht voor de Koning de verplichting medebrengt om, naar aanleiding van het ingestelde beroep, zijn goedkeuringsbevoegdheid uit te oefenen; dat zulks betekent dat het effectief instellen van het beroep door de belanghebbende de goedkeuringsbevoegdheid van de bestendige deputatie naar de Koning overdraagt, met het gevolg dat een door de bestendige deputatie gegeven goedkeuringsbesluit, ook al behoudt het zijn formeel bestaan, zijn materiële rechtskracht verliest zodat het effect van de gegeven goedkeuring verdwijnt en het gemeenteraadsbesluit opnieuw onvolkomen wordt, zoals het was vóór de door de bestendige deputatie gegeven goedkeuring; dat de onthouding van de Koning enig uitdrukkelijk goed- of afkeuringsbesluit ten aanzien van het gemeenteraadsbesluit te nemen, het effect van de beroepsakte ten aanzien van de beroepen beslissing niet te niet kan doen m.a.w. er niet kan toe leiden dat een beslissing, die van een onbevoegd geworden overheid uitgaat en haar rechtskracht verloren had, opnieuw zou herleven met schending dan nog van de regel die de beslissingsbevoegdheid van de lagere naar de hogere overheid verschoven heeft; dat de onthouding van de Koning over het beroep te beslissen, derhalve niet kan worden begrepen als de bevestiging van de goedkeuring van de bestendige deputatie, aangezien die goedkeuring haar rechtskracht door het instellen van het beroep op de Koning verloren had en dus alleen een nieuwe constitutionele beslissing uitgaande van de Koning bij machte is een wijziging in de gegeven rechtssituatie te brengen;

Overwegende, wat de toepassing van de aangehaalde begrippen op deze zaak betreft, dat verzoeker zijn beroep op de Koning van 23 december 1963 heeft ingesteld; dat, ten gevolge van dat beroep, de rechtskracht van het goedkeuringsbesluit van de bestendige deputatie van 19 november 1963 verdwenen is — ook al bestaat dat besluit formeel nog — en anderzijds de schorsing, opgelegd door het gemeenteraadsbesluit van 9 september 1963, slechts onder voorbehoud van de goedkeuring ervan door de Rijksoverheid staande is gebleven; dat het beroep van 23 december 1963 de Rijksoverheid verplichtte om de goedkeuring, zo ze die wou geven, binnen een redelijke termijn te verlenen; dat die redelijke termijn die op 23 december 1963 is ingegaan, na meer dan vier jaar geacht moet worden verstreken te zijn zodat het Rijksbestuur zijn goedkeuringsbevoegdheid ten aanzien van de schorsing van 9 september 1963 volledig heeft verloren en daarmee ook definitief is komen vast te staan dat de vereiste goedkeuring niet vanwege de Rijksoverheid werd bekomen; dat zulks betekent

dat ook het gemeenteraadsbesluit van 9 september 1963 — al heeft het zijn formeel bestaan behouden — thans alle rechtskracht heeft verloren, aangezien de wettelijk vereiste goedkeuring niet blijkt te zijn bekomen ten eerste omdat de goedkeuring van de bestendige deputatie van 19 november 1963 reeds ten gevolge van het beroep van 23 december 1963 zonder rechtskracht was geworden en ten tweede omdat het is komen vast te staan, door het verstrijken van de redelijke beslissingstermijn, dat de goedkeuring die in beroep door de Rijksoverheid kon worden verleend, niet werd gegeven;

III. Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep.

Overwegende dat verzoeker, zoals reeds werd betoogd, overeenkomstig artikel 85 van de gemeentewet beroep bij de Koning tegen de goedkeuring van de hem opgelegde tuchtmaatregel heeft ingesteld; dat, indien als regel moet worden aangenomen dat het annulatieberoep bij de Raad van State de administratieve beroepen op de hogere overheid niet mag verdringen, omgekeerd het instellen van een administratief beroep er niet mag toe leiden, zulks ten gevolge van het verzuim van de aangesproken hogere overheid om over dat administratief beroep uitspraak te doen, dat de rechtzoekende van zijn beroep op de Raad van State wordt beroofd en dat hem de gelegenheid wordt ontnomen om een einde te doen stellen aan een rechtssituatie die nadelig en onrechtmatig kan zijn; dat in deze zaak door de feiten zelf bewezen is dat het beroep op de Raad van State tegen de bestreden beslissingen de enige vorm van rechtsbescherming is waarover verzoeker, de inertie van de Rijksoverheid in acht genomen, beschikt om de rechtssituatie waarin hij werd geplaatst, op haar wettelijkheid te doen onderzoeken en desgevallend overeenkomstig de wettelijkheid te doen rechtzetten; dat het annulatieberoep tegen de schorsing en de goedkeuring ervan in die omstandigheden ontvankelijk is;

IV. Ten aanzien van de uitwerking van het beroep.

Overwegende dat de bestreden beslissingen, al hebben zij, zoals hiervoor is gebleken, hun materiële rechtskracht verloren, toch hun formeel bestaan hebben behouden; dat de rechtszekerheid eist, om reden van de dubbelzinnige rechtssituatie waarin verzoeker ten gevolge van de inertie van de Rijksoverheid verkeert, dat een einde wordt gesteld aan het formeel bestaan van de bestreden beslissingen en het derhalve noodzakelijk is ze uitdrukkelijk te vernietigen;

V. Ten aanzien van de kosten.

Overwegende dat het stadsbestuur van Antwerpen moet instaan voor de gerechtskosten die nodig waren om de onvolkomenheid en de daaruit volgende juridische onwerkzaamheid van een door dat bestuur genomen besluit te doen vaststellen, ook al ligt de oorzaak van die onwerkzaamheid bij de Rijksoverheid en al is het mogelijk dat het onvolkomen gebleven besluit rechtmatig werd genomen,

Besluit:

Art. 1. — Het besluit van de gemeenteraad van de stad Antwerpen van 9 september 1963 waarbij Armand Lombaert voor één jaar en met inhouding van zijn wedde wordt geschorst in zijn ambten van werkplaatsleider en lesgever in technische onderwijsinstellingen van de stad, is vernietigd.

Art. 2. — De goedkeuring die aan voormeld besluit van 9 september 1963 werd gegeven bij besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen van 19 november 1963 is vernietigd.

Art. 3. — De kosten, bepaald op zevenhonderd vijftig frank, komen ten laste van de stad Antwerpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 12 april 1968.

Voorzitter : M. Baron de la Vallée Poussin.

Raadsheren : M.M. Vroomans en Van Ackere.

Op. Min. : M. Verhoeven.

Advocaten : Mrs. Heurterre en P. Van Doosselaere.

Verkeersongeval. — In Nederland. — Toepassing van de Nederlandse wet. — Toepassing van de Belgische wet wat betreft de rechten van de verzekeraar-wet. — Terugvordering der uitbetaalde schadevergoeding bij subrogatie.

Vrijspraak door Nederlandse strafrechter. — Sluit aansprakelijkheid op burgerlijk gebied niet uit.

De berekening van de schadevergoeding voor een ongeval dat plaats had in Nederland dient te geschieden volgens de Nederlandse wet.

De Belgische wet dient nochtans toegepast te worden wat betreft de rechten van de verzekeraar-wet die, bij subrogatie, de aan de nabestaanden van het slachtoffer uitbetaalde schadevergoeding van de dader terugvordert.

Een vrijspraak door de Nederlandse Strafrechter sluit de burgerlijke aansprakelijkheid voor een ongeval niet uit.

Wintershoven t./ N.V. De Schelde.

Gezien in regelmatige vorm voorgebracht het vonnis waartegen beroep op tegenspraak gewezen op 13 februari 1964 door de 2bis kamer der rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen waarvan geen akte van betekening overgelegd wordt, evenals de akte van beroep betekend op 15 april 1964;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd; dat geen gronden van niet-ontvankelijkheid daartegen aangevoerd worden, noch voorhanden zijn;

Overwegende dat het vonnis a quo de feitelijke omstandigheden van de zaak en de doeleinden van de ingestelde eis nauwkeurig omschrijft; dat het Hof zich desbetreffende aan de uiteenzetting van de eerste rechter houdt;

Ontvankelijkheid van de eis.

Overwegende dat partijen niet betwisten dat de verantwoordelijkheid voor het kwestieuze ongeval dat te Breda in Nederland voorviel, en de berekening van de schadevergoeding beheerst worden door de Nederlandse Wet, zijnde de *lex loci delicti commissi*;

Overwegende dat de Belgische wet nochtans dient toegepast te worden voor wat betreft de rechten van geïntimeerde, verzekeraar-wet die bij wege van subrogatie de door haar aan de nabestaanden van het slachtoffer betaalde schade, van de dader terugvordert;

Overwegende dat het inderdaad, luidens art. 9 al. 2 en 19 al. 9 van de Belgische wet op de arbeidsongevallen, om een geval van wettelijke subrogatie gaat met als gevolg

dat de wetgeving der instelling voor de werking waarvan ze opgericht werd alleen toepasselijk is (Zie : *Batiffol Traité élémentaire de Droit International Privé*, 3e édition, n° 626);

Overwegende dat de eis dus principieel ontvankelijk is bij toepassing van de Belgische wet op de arbeidsongevallen, krachtens dewelke de teruggevoerde uitbetaling door geïntimeerde gedaan werd;

De verantwoordelijkheid.

Overwegende dat appellant beweert dat hij niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor het kwestieuze ongeval daar hij bij vonnis dd° 29 maart 1957 van de kantonrechter te Breda vrijgesproken werd van de betichting van inbreuk op artikel 36 van het Nederlandse wegenverkeerswetboek;

Overwegende dat uit gezegd vonnis blijkt dat de Officier van Justitie van de vervolgingen afzag op grond van onvoldoende aanwijzing van schuld en dat de kantonrechter bijgevolg de Officier van Justitie niet ontvankelijk verklaarde;

Overwegende dat dergelijke beslissing van een Nederlandse rechtsmacht niet van aard is de burgerlijke verantwoordelijkheid van geïntimeerde uit te sluiten; dat art. 1956 van het Nederlandse burgerlijk wetboek inderdaad bepaalt dat zelfs de vrijspraak voor een ten laste gelegd feit niet bij de burgerlijke rechter kan ingeroepen worden om een eis tot schadevergoeding af te weren;

Overwegende dat het strafdossier van het Parket van Breda aantoonde dat appellant, juist vóór het ongeval en bij donker weer, de onvoorzichtigheid heeft begaan met gedimde lichten tegen een snelheid van 70 à 75 Km per uur te rijden alswaanneer hij volgens getuigen Bamberg en Kok met die lichten maar op een afstand van een dertigtal meters kon zien, met voor gevolg dat hij is gaan botsen tegen een voor hem heel langzaam rijdende vrachtwagen met aanhangwagen die hij verklaart slechts in de lichtstraal van zijn koplampen gezien te hebben;

Overwegende dat appellant verklaarde geen rode achterlichten gezien te hebben; dat getuige Dekkers juist vóór het ongeval bemerkte dat de koplampen van de vrachtwagen brandden en dat de politie van Breda anderzijds na het ongeval vaststelde dat beide achterlichten automatisch brandden bij inschakeling van groot-, dim- en standlicht; dat daaruit dient afgeleid te worden dat de aanhangwagen vanachter verlicht was en dat appellant die met een voor zijn snelheid ontoereikende verlichting reed, te laat bemerkte heeft dat de vrachtwagen uiterst langzaam reed; dat hij geen ontwijkingsmanoeuvre naar links heeft kunnen uitvoeren daar een tegenligger waarvoor de vrachtwagen had moeten vertragen, kort naderde;

Overwegende dat het dan ook bewezen is dat appellant een fout in oorzakelijk verband met het ongeval begaan heeft; dat het anderzijds niet blijkt dat het ongeval eveneens te wijten zou zijn aan een fout van de chauffeur van de vrachtwagen;

De schade van geïntimeerde.

Overwegende dat uit een proces-verbaal van overeenkomst opgemaakt op 26 maart 1957 door de Vrederechter van het tweede kanton Antwerpen blijkt dat het wel om een arbeidsongeval gaat en dat de weduwe van Pieter van Duyvenbode die in de wagen van appellant zat, recht heeft op een jaarlijkse rente van 21.466,— Fr, hetgeen een kapitaal van 292.413,— Fr vertegenwoordigt; dat geïntimeerde bovendien 5.881,— Fr begrafeniskosten uitbetaald heeft;

Overwegende dat het door geïntimeerde thans gevorderde provisioneel bedrag van 20.000,— frank, bij toepassing

van de Nederlandse wetgeving, niet als overdreven voorkomt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere en strijdige besluiten als ongegrond verwerpende,

Ontvangt het beroep maar verklaart het ongegrond, wijst appellant ervan af;

Bevestigt het vonnis a quo;

Verwijst appellant in de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 27 mei 1968.

Voorzitter : M. Beeckmans de West Meerbeek.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Van Leckwijck.

Adv. gen. : M. Stryckmans.

Advocaten : Mrs. Cleeremans en Vilenne.

Echtscheiding. — Voorlopige maatregelen. — Kortgeding. — Hoede over de kinderen. — Tussenkost van de procureur des Konings als partij. — Zonder voorwerp wanneer hij dezelfde maatregel vraagt als een der partijen.

In een kortgeding betreffende de hoede over de kinderen, inzake echtscheiding, is de aanwezigheid van het Openbaar Ministerie volkomen gerechtvaardigd op grond van art. 8 en 14 der wet van 8 april 1965, ten einde advies te geven.

De tussenkost van het Openbaar Ministerie « als partij » is echter zonder voorwerp wanneer een der partijen in haar conclusie dezelfde maatregel vraagt als het Openbaar Ministerie.

Al heeft de wetgever in de wet betreffende de jeugdbescherming weliswaar voorzien dat de Procureur des Konings « motu proprio » maatregelen kan vorderen, dient nochtans aangenomen dat de tussenkost van het Openbaar Ministerie slechts dient te geschieden wanneer zulks strikt noodzakelijk is en wel namelijk indien de lankmoedigheid der ouders voor gevolg zou hebben dat de bevoegde instanties niet gevat werden om te verhelpen aan toestanden waarin het belang der kinderen miskend werd.

C... t./ D.N...

Gezien in behoorlijke uitgifte overgelegd het bevelschrift op 23 januari 1968 door de Heer Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Leuven geveld;

Gezien de akte van beroep regelmatig naar vorm en binnen de wettelijke termijn op 1 februari 1968 ingesteld;

Gezien het incidenteel beroep door geïntimeerde ingeleid bij middel van zittingsbesluiten voor het Hof dd 8 mei 1968;

Gezien de besluiten voor de Heer Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, handelend ingevolge de tussenkost van de Heer Procureur des Konings te Leuven;

Overwegende dat de dagvaarding in kortgeding dd 14 december 1967 door appellant ingeleid ertoe strekt hem de hoede van zijn drie kinderen te horen toevertrouwen, aan geïntimeerde te gebieden elders afzonderlijk te verblijven en de toelating te bekomen de kindertoeslagen te innen;

Overwegende dat er tussen partijen een geding tot echtscheiding steeds hangend is; dat wat de hoofdeis betreft, de echtscheiding toegestaan werd op grond van grove beledigingen ten laste van de vrouw, dat wat de tegeneis betreft, geïntimeerde tot een getuigenverhoor gemachtigd werd;

Overwegende dat de definitieve beslissing over de hoede der kinderen te recht uitgesteld werd tot na de beslechting van de tegeneis, overeenkomstig met artikel 302 van het burgerlijk wetboek;

Overwegende derhalve dat de voorzitter zetelend in kortgeding alleszins bevoegd is gebleven; dat het zich opdringt voorlopige beschikkingen te bevelen;

1. Verlaten door geïntimeerde van de echtelijke woonst.

Overwegende dat geïntimeerde tweemaal op heeterdaad van overspel betrappt werd; dat zij bovendien met andere manspersonen geslachtsbetrekkingen heeft gehad tot zelfs in het echtelijk huis;

Dat het leven onder hetzelfde dak, niet meer mogelijk blijkt; dat bovendien de rechtbank van Leuven bij vonnis van 15 januari 1968 en op 27 januari betekend, op de hoofdeis, reeds de echtscheiding ten laste van geïntimeerde toegelaten heeft;

Overwegende dat het derhalve behoort geïntimeerde te veroordelen de echtelijke woonst te verlaten;

2. Hoede over de drie minderjarige kinderen.

Overwegende dat in casu de aanwezigheid van het openbaar ministerie in kortgeding volkomen verrechtvaardigd is op grond van art. 8 en 14 van de wet van 8 april 1965 om advies te geven;

Overwegende dat men zich nochtans de vraag moet stellen in hoeverre « de tussenkost als partij » van het openbaar ministerie enig voorwerp had buiten de vragen van de oorspronkelijke gedingvoerende partijen;

Overwegende immers, dat een der gedingvoerende partijen, in eerste aanleg, in haar besluiten dezelfde maatregel vroeg als het openbaar ministerie;

Dat de eerste rechter derhalve buiten « alle tussenkost » van het openbaar ministerie diezelfde maatregel had kunnen toestaan op grond van deze besluiten en mits inachtneming van de besluiten van appellant wat de voorwaarden betreft;

Overwegende dat de wetgever in de wet betreffende de jeugdbescherming weliswaar voorzien heeft dat de Procureur des Konings « motu proprio » eveneens maatregelen zou kunnen verwekken; dat nochtans aangenomen werd dat de tussenkost van het openbaar ministerie slechts diende te geschieden wanneer zulks strikt noodzakelijk was en wel namelijk indien de lankmoedigheid der ouders voor gevolg zou hebben dat de bevoegde instanties niet gevat werden ter verhelping van toestanden waarin het belang der kinderen miskend werd (zie rede van Senator Rolin in Parl. Hand. Senaat dd 10.3.1965, blz. 961);

Overwegende dat de tussenkost van de Heer Procureur des Konings van Leuven de rechtspleging nutteloos verzwaart;

Overwegende dat wat de grond van de eis betreft, er dient opgemerkt dat de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, in haar vonnis van 15 januari 1968 geoordeeld heeft dat, alsdan, niet ten genoegen van recht, bleek dat appellant een schuldige en voor geïntimeerde erg beledigende verhouding met andere vrouwen zou hebben;

Overwegende dat de maatregel door de Heer Procureur des Konings te Leuven voorgesteld enkel steun kon vinden in de loutere beweringen van de afgevaardigde ter Jeugdbescherming, voorkomend in het verslag van 15 juni 1967

namelijk dat «C., van zijn kant, omgang «zou» hebben met andere vrouwen»...;

Overwegende dat de twee klachten die door geïntimeerde, na dit verslag, ten laste van haar echtgenoot nedergelegd werden, aanleiding gaven tot een informatie die geseponeerd werd;

Overwegende dat er thans geen enkel reden bestaat om de hoede van de drie kinderen niet aan hun vader toe te staan;

3. Kindertoelagen.

Overwegende dat vermits de hoede over de kinderen voorlopig aan appellant toevertrouwd wordt het als gepast voorkomt hem te machtigen de kindertoelagen te innen.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Ontvangt de beroepen;

Verklaart gegrond het beroep van appellant en het incidenteel beroep ongegrond; Gehoord de H. Advocaat-generaal Stryckmans in zijn volkomen overeenkomstig advies in openbare zitting gegeven.

Verklaart de tussenkomst van de Procureur des Konings van Leuven zonder voorwerp;

Dienvolgens: doet het bevel a quo te niet;

Wijzigende,

Vertrouwt de hoede van de drie kinderen Patrick, Alain en Philippe aan appellant toe, met dien verstande dat appellant verplicht is zich aan het toezicht van het Jeugdbeschermingscomité te onderwerpen en zich door zijn schoonouders D... te doen bijstaan;

Verzoekt geïntimeerde een andere woonst te kiezen binnen de acht dagen der uitspraak van huidig arrest, zoniet veroordeelt ze de echtelijke woonst te verlaten binnen de acht dagen van de betekening;

Stelt vast dat de kindertoelagen aan appellant toegekeerd werden en dienen toegekeerd te worden;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide instanties.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 27 februari 1969.

Voorzitter: M. Van Camp.

Rechters: M.M. Hernould en Groetaers.

Advocaten: Mrs. Mattheessens en Meeus.

Onverdeeldheid. — Gerechtelijke verdeling. — Formaliteiten. — Art. 1211 G.W. — Verwijzing naar hoofdstukken IV en V van boek IV, deel IV, G.W. — Redactiefout. — Enkel art. 1193 G.W. bedoeld.

Partijen, die allen meerderjarig en rechtsbekwaam zijn, vragen aan de rechtbank de vereffening en verdeling te bevelen van een onverdeeldheid en de openbare verkoop van de onroerende goederen die er deel van uitmaken. Zij vragen daarbij dat een der onroerende goederen samen met de andere zou verkocht worden in een ander Kanton dan datgene zijner ligging.

Daar de partijen best zelf kunnen oordelen over hun belangen dient de rechtbank zich te beperken tot het vaststellen van hun akkoord.

Art. 1211 G.W. voorziet dat deze gerechtelijke verkoop dient te geschieden zoals bepaald in de hoofdstukken IV en V van boek IV deel IV van hetzelfde wetboek. Deze tekst dient als een redactiefout gelezen te worden. De wetgever kan enkel de verwijzing naar art. 1193 G.W. bedoeld hebben.

Het is inderdaad ondenkbaar dat een democratische wetgever zou gewild hebben dat een rechtbank in de plaats van eensgezinde bekwame partijen zou oordelen over hun belangen en dat zij eventueel de gevraagde machtiging ook zou kunnen weigeren.

Hens V. t./ Etn. Hens.

Overwegende dat de vordering er o.m. toe strekt te horen bevelen dat er zal worden overgegaan tot de vereffening en verdeling van de onverdeeldheid bestaande tussen partijen omtrent hiernavermelde onroerende goederen en tot de openbare verkoop ervan;

Overwegende dat verweerders hiermede instemmen;

Overwegende dat verweerders in hun besluiten verder vragen te zeggen voor recht dat de openbare verkoop zal plaats grijpen in de lokalen door de notarissen aan te duiden binnen de termijn van drie maanden te rekenen vanaf de betekening van het te vellen vonnis aan de instrumenterende notarissen;

Overwegende dat de vordering in verdeling en vereffening en verkoop als goed en gegrond voorkomt en derhalve kan worden ingewilligd;

Overwegende dat de wetgever geen betekening van het vonnis voorzien heeft aan de instrumenterende notarissen zodat de vraag van verweerders kan worden ingewilligd voor zover het de betekening aan partijen betreft;

Overwegende dat partijen akkoord gaan met de aanstelling van notaris J.P. Deckers te Borgerhout om in aanwezigheid van Meester De Boungne notaris te Kalnhtout over te gaan tot de bewerkingen van verdeling en vereffening;

Overwegende dat partijen, welke het best geplaatst zijn om te oordelen over hun belangen, vragen dat de openbare verkoop van het onroerend goed gelegen te Schoten, kanton Ekeren, zou geschieden (samen met de overige goederen gelegen te Wuustwezel kanton Brecht) te Wuustwezel, kanton Brecht;

Overwegende dat deze verkoop gevorderd wordt in uitvoering van een gerechtelijke verdeling, ingericht door art. 1207 e.v. van het gerechtelijk wetboek;

Overwegende dat art. 1211 G.W. stelt dat die verkoop geschiedt zoals bepaald is in de hoofdstukken IV en V van boek IV deel IV van het gerechtelijk wetboek;

Overwegende dat, waar alle partijen meerderjarig en tegenwoordig en eensgezind zijn, deze algemene verwijzing naar hoofdstukken IV en V niet door de wetgever kan gewild zijn en als een redactiefout moet gelezen worden;

Dat deze verwijzing slechts kan gericht zijn op het onder die hoofdstukken geplaatste artikel 1193 van het gerechtelijk wetboek;

Dat het verlenen van een machtiging aan partijen, zoals gevraagd, zou impliceren dat een rechtbank deze machtiging ook zou kunnen weigeren;

Overwegende dat het ondenkbaar is dat een democratische wetgever zou gewild hebben dat een rechtbank in de plaats van eensgezinde bekwame partijen zou oordelen over hun belangen;

Overwegende dat de rechtbank zich derhalve moet beperken tot het vaststellen van het akkoord van partijen om het onroerend goed gelegen te Schoten openbaar te

verkopen in het kanton Brecht, en tot machtiging aan de aangestelde notaris om deze verkoop op grond van dit akkoord op die wijze uit te voeren;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend,

Verleent akte aan verweerders dat zij instemmen met de verdeling der onverdeelde onroerende goederen beschreven in het dagvaardingsexploot.

Beveelt dat er op vervolging van eiser en in aanwezigheid van verweerders, of deze behoorlijk aangemaand, zal worden overgegaan door het ambt van Meester J.P. Deckers, notaris te Borgerhout in aanwezigheid van Meester De Bounge, notaris te Kalmthout, tot de vereffening en verdeling van de onverdeeldheid tussen partijen bestaande omtrent hienavermelde onverdeelde goederen waarvan partijen eigenaars zijn.

Beveelt dat er voorafgaand zal worden overgegaan door het ambt van Meester De Bounge, notaris te Kalmthout, in aanwezigheid van Meester J.P. Deckers, notaris te Borgerhout, tot de openbare verkoop van

— *Onder Wuustwezel:*

Een handelseigendom, zijnde caféhuis met stoommaalderij, magazijnen en alle aanhorigheden, op en met grond, hof en weiland, gelegen te Wuustwezel, Dorpstraat 23/24, ten kadaster bekend wijk D nrs. 625, 628/G, 628/I, 629/H en 629/I, samen groot volgens kadaster vier en veertig aren zestig centiaren,

— *Onder Schoten:*

Een nijverheidseigendom met magazijnen op en met grond, en alle aanhorigheden, gestaan en gelegen te Schoten, Metropolestraat 7, volgens vorige titel gekend ten kadaster wijk C perseel 634/N/2 en deel van percelen 634/O.2 en 635/I, groot volgens meting en titels vermeld 1846,85 m² thans gekadastreerd wijk C percelen 634/R.2 en 634.A.3 voor een oppervlakte van 1.847 m².

Stelt vast dat partijen akkoord gaan om het onroerend goed gelegen te Schoten openbaar te verkopen in het kanton Brecht, en machtigt de aangestelde notaris om deze verkoop op grond van dit akkoord op die wijze uit te voeren.

Zegt dat deze openbare verkoping zal geschieden op de wijze zoals bepaald in art. 1193 G.W.

Zegt voor recht dat de openbare verkoop zal plaats grijpen in de lokalen door de notaris aan te duiden binnen de termijn van drie maanden te rekenen vanaf de betekening van huidig vonnis.

Stelt Meester Desmet, notaris te Antwerpen aan, die gesteld wordt de niet-verschijnende of weigerende partijen te vertegenwoordigen en in hun plaats de akten en processen-verbaal te tekenen, en die bevoegd is om de toewijzingen en andere schuldvorderingen in kapitaal en toebehoren te ontvangen, kwijting ervan te geven met of zonder indeplaatsstelling en, ten gevolge van deze betalingen, opheffing te verlenen van elke inschrijving die is of moet worden genomen, van elke overschrijving van bevel en beslag, alsmede van elk verzet indien daartoe grond bestaat.

Stelt de kosten, op heden belopende aan de zijde van eisende partij op 2.481 Fr. ten laste van de massa.

Verleent akte aan eisende partij dat zij het geding schat op meer dan 50.000 frank in elk zijner delen enkel en alleen om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, spijs welke voorziening ook.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

24 maart 1967.

Voorzitter: M. Peeters.

Rechters: M. De Pauw en Mevr. Swinnen.

Openbaar ministerie: M. Covents.

Advocaten: Mrs. Van Ryn, De Vis en Desmedt.

Vervoer. — Bezoldigd vervoer van personen door middel van automoblieën. — Autocarrit. — Reizigers blijven achter. — Na afspraak met de bestuurder. — Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de exploitant. — Voorgescreven formaliteiten.

Aangezien blijkt dat de bestuurder van een autocar met een deel van de reizigers afgesproken had dat ze de terugreis niet zouden meemaken, kan de exploitant van de autocar het feit dat die reizigers vrijwillig achtergebleven zijn, niet als een geval van overmacht inroepen. De exploitant, niet de aangestelde, is strafrechtelijk aansprakelijk. De exploitant moest bovendien de voorschriften van art. 12 van het Regentsbesluit van 20 september 1947 naleven, wat hij niet gedaan heeft.

N.M.B.S. t/ Goedleven.

Gezien het arrest van het Hof van Cassatie dd. 6 juni 1966, dat het vonnis van 12 november 1965 in beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Brussel verbrak en de zaak verwezen heeft naar de Correctionele rechtbank te Leuven zetelend in beroep;

Gezien de stukken van het onderzoek;

Gehoord de heer rechter De Pauw in zijn verslag;

Gehoord de burgerlijke partij en het Openbaar ministerie in zijn vordering;

Gehoord de beklaagde in zijn middelen van verdediging;

Overwegende dat het duidelijk blijkt uit de motieven van dit arrest, dat de verbreking slaat op de beslissing over de burgerlijke vordering;

Overwegende dat op 1 juni 1964 de aangestelde van beklaagde zonder machtiging van de bevoegde overheid en tegen bezoldiging personen over de weg heeft vervoerd en bepaalde vervoerde personen niet op hun instijgsplaats heeft teruggebracht;

Overwegende dat beklaagde op 27 april 1965 door de politierechtbank van Brussel werd vrijgesproken van deze inbreuken op art. 1.2 en 30 van het wetsbesluit van 30 december 1946 en van het art. 58/2 van het Regentsbesluit van 20 september 1947, feiten gepleegd zijnde tussen Brussel en Oostende op 1 juni 1964;

Overwegende dat de eerste rechter zich onbevoegd verklaarde kennis te nemen van de eis der burgerlijke partij en haar veroordeelde tot de kosten door haar gedaan;

Overwegende dat op beroep van de burgerlijke partij dd. 29 april 1965 en op beroep van de heer procureur des Konings dd. 7 mei 1965 betekend op 8 mei 1965, de Correctionele rechtbank te Brussel, door vonnis van 12 november 1965, het eerste vonnis bevestigde zo op strafgebied als op burgerlijk gebied;

Overwegende dat zoals reeds gezegd dit laatste vonnis verbroken werd door het arrest van het Hof van Cassatie, met verwijzing naar onze rechtbank zetelend in graad van beroep ;

Overwegende dat dit vonnis verbroken werd om reden dat de rechtbank onzekerheid laat bestaan over het feit of de afwezigheid van de reizigers bij de terugreis werkelijk vrijwillig is geweest en het anderszijds de mogelijkheid van een met verweerder afgesproken afwezigheid niet uitsluit ; dat het vonnis bovendien niet vaststelt dat deze mogelijke vrijwillige afwezigheid voor verweerder een geval van overmacht uitmaakt ;

Overwegende dat de beroepen tegen het vonnis van de politierechtbank te Brussel dd. 27 april 1965 regelmatig zijn naar tijd en vorm : de rechtbank ontvangt ze en erover beslissende ;

Overwegende dat op strafgebied er kracht van gewijsde is ingetreden, dat derhalve de rechtbank, zoals trouwens door het cassatiearrest bepaald, alleen dient te oordelen op burgerlijk gebied of de feiten als fout in hoofde van beklagde bewezen zijn ;

Overwegende dat vast staat dat de aangestelde, voerder Bonnewijn, van beklagde op 1 juni 1964, voor rekening van beklagde, autocaruitbater, 31 personen zonder wettelijke machtiging tegen bezoldiging heeft vervoerd van Brussel naar Oostende en 's avonds slechts 16 personen heeft teruggevoerd van Oostende naar Brussel ;

Overwegende dat uit de verklaring van onafhankelijke getuige Verpaelst blijkt, dat bij aankomst vanuit Brussel te Oostende de autobusvoerder maar al te goed wist, dat dezelfde avond, een deel van de reizigers de terugreis niet zou meemaken ; dat de autobusvoerder dit in zijn verklaring aan de politie van Anderlecht op 14 oktober 1964 zelf toegeeft ;

Overwegende dat waar getuige Verpaelst, die avond de autobus, bij zijn vertrek te Oostende naar Brussel mist, dit geen afbreuk doet aan het feit dat een deel van de reizigers na afspraak met de autobusvoerder, vrijwillig achterblijft ;

Overwegende dat de besluitwet van 30 december 1946 bij art. 30 uitdrukkelijk voorziet dat uitsluitend de uitbater van autocardiensten strafrechtelijk verantwoordelijk is en niet zijn aangestelde ;

Overwegende dat bezwaarlijk een geval van overmacht door beklagde kan worden ingeroepen vermits art. 12 van het Regentsbesluit van 20 september 1947 uitdrukkelijk de voorwaarden bepaalt volgens dewelke beklagde dit geval kan inroepen, quod non ;

Overwegende dat door de fouten begaan door beklagde aan de burgerlijke partij een ernstige kans ontnomen werd om dit vervoer zelf te verrichten en er de winst van op te strijken ; dat hierdoor de schade geleden door de burgerlijke partij als bewezen voorkomt ;

Overwegende immers dat het verlies van een kans waarop de burgerlijke partij mocht rekenen, een schade kan uitmaken waarvan het herstel kan gevorderd ;

Overwegende echter dat de burgerlijke partij niet bewijst dat « alle » personen, dewelke door beklagde werden vervoerd, op haar diensten beroep zouden hebben gedaan ; dat het echter geen twijfel laat dat een gedeelte althans op haar beroep zou hebben gedaan voor het vervoer ; dat de burgerlijke partij evenmin bewijst dat al de personen die wel beroep op haar zouden hebben gedaan, de volledige prijs van een reis zouden hebben betaald ;

Overwegende dat de schade door haar opgelopen, derhalve ex aequo et bono dient geraamd op 2.500 frank ;

Om deze redenen :

en met toepassing van artikelen 24 van de wet van 15 juni 1935, 1382 van het Burgerlijk Wetboek ; 44 van het Straf-

wetboek ; 162, 176 en 211 van het Wetboek van Strafvordering door de voorzitter aangeduid ;

De Rechtbank zetelende in graad van beroep,

Hervormt het vonnis van de eerste rechter op burgerlijk gebied en doende wat de eerste rechter had moeten doen ;

Veroordeelt de beklagde te betalen aan de burgerlijke partij de som van 2.500 frank, vermeerderd met de vergoedende interesten vanaf 1 juni 1964 tot 6 april 1965, de gerechtelijke interesten en de kosten ;

Legt de kosten van beroep voorgeschoten door de openbare partij ten laste van de Staat.

NOOT. — Bovenstaande vonnis werd uitgesproken na verwijzing door het arrest van het Hof van Cassatie van 6 juni 1966, dat elders in dit nummer werd opgenomen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

Kortgeding. — 22 januari 1969.

Voorzitter : M. Kesteloot.

Op. Min. : M. Smis.

Advocaten : Mrs. Porta en Van In.

Echtscheiding — Voorlopige maatregelen. — Vaststelling van het akkoord der partijen door de heer voorzitter bij de verschijning der partijen in verzoening. — Uitvoerbare kracht. — Onontvankelijkheid van een nieuwe eis in kortgeding betreffende dezelfde punten. — Opstellen van inventaris. — Enkel door notaris, niet door gerechtsdeurwaarder.

Wanneer in een procedure van echtscheiding de partijen, tijdens hun verschijning in verzoening voor de Heer Voorzitter der rechtbank, zich akkoord hebben verklaard over zekere voorlopige maatregelen en de Voorzitter deze gepast heeft geoordeeld en ze heeft bekrachtigd, verstrekt deze vaststelling aan de partijen een uitvoerbare titel, ook wanneer desaanvaande geen veroordeling werd uitgesproken.

Een actie in kortgeding om over dezelfde punten te horen beslissen is derhalve onontvankelijk.

Een inventaris van de goederen der gemeenschap kan enkel opgemaakt worden door een notaris, niet door een gerechtsdeurwaarder. Indien de partijen niet overeenkomen betreffende de keus van de notaris, zal deze door de Vrederechter worden aangewezen.

Steenacker t./ Deckmyn.

Overwegende dat eiseres op 10 september 1968 een verzoekschrift tot echtscheiding tegen verweerder heeft ingediend en, voor de duur van dit geding, voorlopige maatregelen vordert betreffende haar verblijf, het voorlopig bestuur over het kind van partijen, het onderhoud van dit kind en het voorschot « ad litem » ;

dat verweerder, bij tegeneis, een bezoekrecht vordert over zijn kind alsmede de afgifte van zijn persoonlijke bezittingen en klederen ;

Overwegende dat het proces-verbaal opgemaakt bij toepassing van artikel 239 van het burgerlijk wetboek, bij de verschijning van de partijen vóór de Voorzitter van deze rechtbank op 8 oktober 1968, vaststelt :

« Over de voorlopige maatregelen die betrekking hebben op de persoon, op het levensonderhoud en op de goederen

van de minderjarige niet ontvoogde kinderen, die aan de echtgenoten gemeenschappelijk zijn of door hen werden geadopteerd, zijn partijen overeengekomen.

» Na hun overeenkomst gepast te hebben geoordeeld en bekrachtigd stellen wij die vast als volgt :

» Het voorlopig bestuur over het kind, Monique, wordt aan verzoekster toevertrouwd. Verweerder zal het kind mogen bezoeken twee zondagen per maand, van tien tot achttien uur, mits verwittiging van verzoekster twee dagen op voorhand, en mits verweerder zelf het kind afhaalt en terugbrengt ten huize van verzoekster.

» Verweerder betaalt, tot onderhoud van het kind, de som van tweeduizend frank per maand op voorhand, boven de kinderbijslag. »

Overwegende dat de voormelde overeenkomst, die de voorzitter van de rechtbank vaststelde, na ze gepast te hebben geoordeeld en bekrachtigd, een uitvoerbare akte is die aan de partijen een titel geeft — zoals door Senator Rolin verklaard tijdens de bespreking van het ontwerp van wet betreffende de jeugdbescherming — ; dat deze akte, alhoewel bij de overeenkomst geen veroordeling werd gevoegd, alle gevolgen heeft van een vonnis en dat de verbintenissen die zij vaststelt de kracht van uitvoering hebben voorzien door artikel 547 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging ;

dat dit ook het geval is voor de overeenkomst die de echtgenoten bij toepassing van artikelen 279 en 280 van het burgerlijk wetboek vaststellen, voorafgaandelijk hun procedure tot echtscheiding bij onderlinge toestemming ;

dat de vordering in kortgeding door eiseres ingeleid en de tegenvordering van verweerder, in zover zij strekken tot toewijzing van de voorlopige maatregelen over dewelke zij tot overeenstemming kwamen bij hun verschijning vóór de voorzitter van de rechtbank op 8 oktober 1968, niet ontvankelijk zijn omdat zij tot toewijzing strekken van een tweede uitvoerbare titel (R.P.D.B., Divorce et séparation de Corps, compl. I, n° 404 ; Brussel, 1 juli 1957, Rev. dr. fam. t. I, 1955-59, blz. 253) ;

Overwegende, wat de andere gevorderde voorlopige maatregelen betreft, dat verweerder geen bezwaar heeft betreffende de plaats waar eiseres voorstelt afzonderlijk te verblijven ;

dat aan eiseres geen voorschot « ad litem » kan worden toegekend vermits zij door eigen arbeid in haar behoeften voorziet, geen uitleg verstrekt over de opbrengst van deze arbeid, en dan ook moet worden vermoed in staat te zijn om zelf de gerechtskosten voor te schieten ;

dat het feit dat eiseres bij vonnissen van de vrederechter van het kanton Oostende op 22 februari 1966 en 2 mei 1967, en bij toepassing van artikel 218 van het burgerlijk wetboek gemachtigd werd om met uitsluiting van verweerder te ontvangen, een deel van zijn inkomsten, alsook van de opbrengst van zijn arbeid en van alle hem door derden verschuldigde geldsommen, niet belet dat een zelfde machtiging haar wordt gegeven voor de uitkering tot onderhoud die haar verschuldigd is als gevolg van de overeenkomst die op 8 oktober 1968 door de voorzitter van de rechtbank werd vastgesteld en uitwerking heeft van deze datum af en zolang het geding tot echtscheiding tussen partijen hangend blijft ; dat, van de indiening af van het verzoekschrift tot echtscheiding, alleen de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is over de uitkering tot onderhoud die de echtgenoten onderling verschuldigd zijn ;

dat verweerder niet bewijst dat eiseres nog klederen en voorwerpen van hem persoonlijk zou bezitten, wat trouwens onwaarschijnlijk blijkt vermits partijen reeds sedert meer dan drie jaar in feite gescheiden leven ;

Overwegende, eindelijk, dat verweerder in een laatste nota vordert dat, nopens de zekerheid van de bestemming

aan de goederen van de huwgemeenschap, de meest gerede der partijen zou gemachtigd worden te laten overgaan « tot het opmaken van een inventaris bij ambt van gerechtsdeurwaarder » ;

dat een boedelbeschrijving, echter, slechts door een notaris kan worden opgemaakt en dat, indien partijen niet tot overeenstemming komen betreffende de keus van de notaris, de vrederechter de notaris aanwijst (artikel 1175 en volgende van het gerechtelijk wetboek) ;

Om deze redenen,

Wij, Fernand Kesteloot, Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, zetelend in kortgeding, bijgestaan door de afg. griffier Raoul Dewit (M.B. 21.8.68 ; B.S. 23.8.68) ;

Verklaren de vordering niet ontvankelijk in zover zij strekt tot toewijzing van voorlopige maatregelen over dewelke partijen tot overeenstemming kwamen bij hun verschijning vóór de voorzitter van de rechtbank op acht oktober 1900 achtenzestig ;

Wijzend verder voorlopig voor de duur van het tussen partijen hangend geding tot echtscheiding ;

Wijzen aan tot afzonderlijk verblijf aan eiseres het huis gelegen te Oostende, Dokter Ed. Moreauxlaan nr 27, en leggen verbod op aan verweerder om haar aldaar te storen op straf van uitdrijving ;

Machtigen eiseres om, tot beloop van de uitkering tot onderhoud door de voormelde overeenkomst bepaald, met uitsluiting van verweerder te ontvangen, zijn inkomsten alsook de opbrengst van zijn arbeid en alle andere hem door derden verschuldigde geldsommen.

Verklaren de vonnissen tussen partijen gewezen door de vrederechter van het kanton Oostende op tweeëntwintig februari 1900 zesenzestig en twee mei 1900 zevenenzestig niet meer uitvoerbaar van heden af ;

Verklaren de verdere hoofd- en tegenvorderingen niet gegrond ;

Zeggen, wat de bevolen maatregelen betreft, dat, bij gebreke van dagvaarding ten gronde binnen de maand na verstrijking van de termijn bepaald bij artikel 240 van het burgerlijk wetboek, het onderhavig bevelschrift ophoudt gevolgen te hebben, van de dag af volgend op deze maand tot aan de dagvaarding ;

Behouden de gerechtskosten voor behalve deze van gedwongen uitvoering die ten laste vallen van de partij die deze veroorzaakt.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

28 december 1967.

Voorzitter : M. Meersseman.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs. Baetens en Halsberghe.

Onrechtmatige mededinging. — Gedeeltelijke fotografische reproductie van een originele catalogus.

Het beschermen van de door een handelaar uitgedachte reclamevormen, door te beletten dat anderen van zijn denkbelden gebruik zouden maken om hem concurrentie aan te doen, is niet enkel in het belang van de uitdenker maar tevens in het belang van de vorming van een soliede handelsstand.

Het belang van een zich vrij ontplooiende handel moet afgewogen worden tegen het belang van de uitdenker van een welbepaalde reclamevorm : er is ontoelaatbare

mededinging telkens de nabootser gemakkelijk buiten de slaafse navolging had gekund.

N.V. Sieverding t./ Verraes.

Overwegende dat de N.V., op grond van art. 1 van het K.B. van 23 december 1934, jegens Verraes de ophouding vordert van onrechtmatige mededinging betogend dat Verraes Grundig-apparaten uit Duitsland importeert om ze in België te verkopen en hij daartoe op grote schaal een catalogus verspreidt die slechts een fotografische nabootsing is van een originele catalogus van eiseres, exclusief verkoopgerechtigde van Grundig-apparaten in België, zodat Verraes een handeling stelt strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel voorzien bij art. 2 G van het voormeld K.B.: een niet-toegelaten gebruik maken van materiaal van een mededinger, zelfs zonder inzicht er zijn eigendom te willen van maken, noch verwarring te willen stichten tussen personen of gebruiken;

Overwegende vooreerst dat de door Verraes gevoerde reclame dezelfde produkten betreft als die welke door eiseres onder de aandacht van het publiek worden gebracht, nl. Grundig-apparaten, zodat hier mededinging geschiedt op hetzelfde vlak en in dezelfde waren;

Overwegende dat het beschermen van de procédés van de uitdenker door te beletten dat anderen van zijn denkbeelden gebruik gaan maken om hem te beconcurreren niet enkel in het belang van de uitdenker is maar tevens de vorming van een soliede handelsstand ten goede moet komen daar de wetenschap dat men door een goed denkbeeld, dat niet nagedaan mag worden, een voorsprong kan verkrijgen, het initiatief en de ondernemingsgeest aanwakkert;

Overwegende dat eiseres hier een verzorgde publiciteitsfolder heeft uitgegeven van Grundig-apparaten en terecht constateert dat Verraes delen ervan bijna slaafs copieert;

dat dergelijk getrouw of vrijwel getrouw kopiëren van iets waarvan een concurrent reeds eerder gebruik maakte en dat naar zijn aard geschikt is om diens positie onder zijn concurrenten te verstevigen, een daad van ontoelaatbare mededinging uitmaakt;

Overwegende dat het belang van een zich vrij ontplooiende handel af te wegen is tegen het belang van de uitdenker van een welbepaalde publiciteitsvorm;

dat ontoelaatbare mededinging voorhanden is telkens de nabootser gemakkelijk buiten de slaafse navolging had gekund;

dat de nabootser het werk van een concurrent ten eigen bate aanwendt in plaats van op persoonlijke arbeid te bouwen;

Overwegende dat ter zake ongeveer een gehele pagina van de publiciteitsfolder van eiseres door Verraes is gebruikt alsmede de zeer bijzondere lettertypen van de naam Grundig;

dat art. 2 G dit precies onder de laakbare handelingen stelt znder dat Verraes verwarring tussen personen, instellingen of produkten heeft willen stichten (tekst van de wet);

Overwegende dat eiseres de wettelijke voorwaarden voor toepassing van de actie tot ophouding vervult (Van Ryn, T. I, nr. 232);

- de daad van Verraes had op het moment van de daging niet opgehouden te bestaan daar hij in besluiten bevoogd dat hij op aanraden van zijn raadsman alle clichés heeft vernietigd;
- de daad is voor stopzetting vatbaar;
- de eiseres heeft een persoonlijk belang bij het ophouden van de laakbare handeling;

Om deze redenen,

Bevelen aan Verraes elk gebruik van het publiciteitsmateriaal van eiseres, hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings door nabootsing van een deel ervan, o.m. door fotografische reproductie, onmiddellijk stop te zetten (...).

KRIJGSRAAD TE GENT

10 september 1968.

Burgerlijk lid: M. Wuyts, E.

Eerste-Substituut-Krijgsauditeur: Van Gerven, G.

Advokaten: Mrs. E. Dobbelaere, G. De Fonseca, C. Heerman en J. Kickx.

Bevoegdheid. — Militaire rechtbank. — Gerechtelijke dienst bij de rechtbanken. — Administratieve politie. — Ongeval. — Artt. 23 en 25 Wet van 15 juni 1899.

Een misdrijf gepleegd door een rijkswacter in verband met de gerechtelijke dienst bij de rechtbanken of in verband met de administratieve politie, valt onder de bevoegdheid van de militaire strafrechtbanken, zulks krachtens art. 25 van de Wet van 15 juni 1899. Een misdrijf door een rijkswachter op de terugweg gepleegd, na een rechterlijke opdracht te hebben uitgevoerd, vertoont geen rechtstreeks verband met de opdracht, zodat art. 23 van de Wet van 15 juni 1899 en art. 5 van de Wet van 27 februari 1958, van toepassing blijven.

D (orgaan van het Ministerie van Landsverdediging)
t./ O.M.

Gehoord ter openbare terechtzitting van heden, 10 september 1968, de voornoemde advocaten namens hun respectieve burgerlijke partijen, in de uiteenzetting hunner middelen en mondeling genomen besluiten, opgenomen in nota's die gevoegd werden bij de stukken van het dossier;

Gehoord terzelfde openbare terechtzitting van heden, 10 september 1968, de heer Van Gerven, Guy, eerste substituut-krijgsauditeur, in de uiteenzetting der zaak en in zijn conclusiën;

Gehoord meester J. Kickx, advocaat der balie van Gent, verdediger van de beklaagde, in zijn middelen en in zijn mondeling genomen besluiten, strekkende tot de onbevoegdheid van de krijgsraad ter zake;

Gehoord het openbaar ministerie in zijn repliek dieneengaande en in zijn mondeling genomen besluiten, ertoe strekkende de krijgsraad zich ter zake bevoegd te horen verklaren;

Nopens de bevoegdheid:

Aangezien dat uit de elementen van de zaak blijkt dat de beklaagde op het ogenblik van de feiten op de terugweg was naar de rijkswachtkazerne na een rechterlijke opdracht te hebben uitgevoerd met zijn overste;

Aangezien dat, zelfs zo men aanneemt dat de feiten werden gepleegd tijdens de rechterlijke opdracht, men bezwaarlijk kan aanvaarden dat de in zijnen hoofde ten laste gelegde inbreuk zou gepleegd zijn geweest met betrekking op de rechterlijke opdracht, meer bepaald dat deze inbreuk daarmede in rechtstreeks verband zou staan;

Aangezien dat de inbreuk op het verkeer gepleegd werd op een ogenblik dat de beklaagde in dienst was en derhalve dat bij toepassing van artikel 23-3° van het wetboek van strafrechtspleging voor het leger, de militaire rechtsmacht bevoegd is.

Op strafrechtelijk gebied :

Aangezien het is gebleken uit het onderzoek der gedingsstukken en uit de debatten ter terechtzitting dat de feiten der betichtingen bewezen zijn zoals hiervoren omschreven ;

Aangezien er ter zake ideale samenloop van misdrijven bestaat ; dat er dienvolgens voor hun betegeling slechts één enkele straf, namelijk de zwaarste, wordt uitgesproken ;

Aangezien er ten voordele van de beklaagde verzachten- de omstandigheden bestaan, spruitende uit de afwezigheid ener vroegere veroordeling.

Op burgerlijk gebied :

Aangezien de aanstelling van de burgerlijke partijen regelmatig is naar de vorm, en ontvankelijk ;

.....

NOOT. — Zie, in dit verband, het vonnis dd. 11.10.1967 van de Correctionele Rechtbank te Brussel (R.W. 67-68, p. 752)

VREDEGERECHT TE BORGERHOUT

11 oktober 1968.

Rechter : M. Van der Mensbrugghe.

Advocaten : Mrs. Meinertzhagen loco Simont,
Hernould en Schaerlaekens.

Huur - Verhuur. — Art. 1722 B.W. — Verhouding tussen hoofdhuurder en onderhuurder. — Volledige vernieling van het gehuurde. — Door brand waarvoor de onderhuurder aansprakelijk is. — Verhouding tussen eigenaar en onderhuurder. — Overdracht van de handelszaak.

Een handelshuis (herberg) werd door de eigenaar verhuurd aan een brouwerij die het voortverhuurde, maar de handelszaak was door de eigenaar verkocht aan de onderhuurder. Het huis werd vernield door een brand waarvoor de onderhuurder aansprakelijk was.

Ofschoon de muren, de vloeren en een deel van de zoldering bewaard zijn gebleven en de terrassen en schietbaan intact bleven, moet het verhuurde als volledig teniet gegaan beschouwd worden, nu blijkt dat exploitatie ervan niet meer mogelijk is.

Daar het gehuurde door toeval geheel teniet is gegaan, is de huur op grond van art. 1722 tussen de hoofdhuurder en de onderhuurder van rechtswege verbroken.

Het feit dat de eigenaar het huis hersteld heeft, doet de uitgedoofde huurovereenkomst niet herleven. Dat de herstelling verricht werd met geld dat van de onderhuurder kwam, verschaft hem geen nieuw huurrecht.

De onderhuurder die aldus over geen huurrecht meer beschikt, kan geen schadevergoeding vorderen van de eigenaar, want deze heeft hem wel de handelszaak verkocht, maar daarin was het huurrecht niet begrepen. De eigenaar heeft het recht het huis opnieuw te verhuren aan de brouwerij en komt daardoor niet tekort aan zijn verplichting tot vrijwaring betreffende de verkochte zaak.

N.V. Brouwerijen Wielemans-Ceuppens t./ Keevel en Keevel t./ Vercammen-Van Overveld.

Overwegende dat de zaken ingeleid onder nummers A.R. 2176 en 2413 van Onze algemene rol verknocht zijn en dienen samengevoegd.

1. De feiten.

Overwegende dat de echtelieden Vercammen-Van Overveld eigenaars zijn van het handelspand gelegen te Deurne, Schotensteenweg nr. 381, waarin een herberg uitgebaat wordt onder de benaming « De Kaasboerin » ; dat de eigenaars dit pand op 21 maart 1967 verhuurden aan de N.V. Brij Wielemans-Ceuppens, voor een termijn van 9 jaar, aanvang nemend op 1 mei 1967 ; dat de Brij Wielemans-Ceuppens dit zelfde pand onderverhuurde aan de echtelieden Keevels-Keuk en aan hun dochter Keevels Antonia, voor een termijn van 9 jaar, aanvang nemend op 1 mei 1967 ; dat in de nacht van vrijdag op zaterdag 10 februari 1968, omstreeks 3,45 u. brand uitbrak in het café « De Kaasboerin », met zeer aanzienlijke schade.

Overwegende dat de eigenaars, vroegere uitbaters van deze handelszaak, hun handelsfonds verkocht hadden aan Mej. Keevels Antonia, die met haar ouders een lening bekam van de Brij Wielemans-Ceuppens, ten bedrage van 500.000 fr., en verder met eigen penningen de overnameprijs betaalde, zijnde een totaal van 750.000 fr.

2. Vordering Brij Wielemans-Ceuppens t./ echtelieden Keevels en Mej. Keevels Antonia.

Overwegende dat deze eis tot doel heeft te horen zeggen voor recht dat de kwestieuze handelshuurovereenkomst verbroken is bij toepassing van art. 1722 B.W. dat bepaalt « Indien, gedurende de huurtijd, het verhuurde goed door toeval geheel te niet gegaan is, is de huur van rechtswege verbroken, indien het goed slechts ten dele te niet gegaan is dan kan de huurder volgens de omstandigheden of een vermindering van de prijs of zelfs de verbreking van de huur vorderen ; In geen van beide gevallen bestaat er aanleiding tot schadeloosstelling ».

Overwegende dat verweerders opwerpen dat de vernieling slechts gedeeltelijk was en dat de muren, vloeren en een gedeelte der zoldering bewaard zijn gebleven en dat bovendien de terrassen en schietbaan intact bleven ;

Overwegende dat Wij tijdens een plaatsbezoek in bijzijn der verhuurders en onderhuurders vastgesteld hebben dat ter zake het verhuurde geheel te niet gegaan is ; dat geen uitbating meer mogelijk was ; dat dit alles volstrekt bewezen is door de cijfers ;

dat de onderhuurders hun aansprakelijkheid als huurders verzekerd hadden voor een bedrag van 1.500.000 fr., dat de experten de schade aan het eigendom bepaald hebben op 1.213.980 fr. ; dat hiervan 1.090.900 fr. voor de herstelling der gebouwen voorzien is, 90.000 fr. vergoeding voor de duurtijd der herstellingen, 30.000 fr. voor opruimingskosten en 3.000 fr. voor behoudskosten.

Overwegende dat de terrassen niet meer konden uitgebaat worden, bij gebreke aan lokaal om bier te tappen.

Overwegende dat verweerders opwerpen dat de verbreking wegens totale vernieling alleen door de huurder kan ingeroepen worden ; dat Wij deze zienswijze niet kunnen bijtreden in geval van volledig verlies, daar de wet bepaalt dat de huur dan van rechtswege verbroken is ; dat prof. Kluyskens in zijn boek « De Kontrakten », nr. 237 verklaart « het optierecht van de huurder veronderstelt dat de huur op de verhuurde zaak kan voortgezet worden in de toestand waarin zij door haar gedeeltelijke ondergang gebracht werd, zonder dat er daartoe enige heropbouw nodig zij. Indien de voortzetting van de huur zonder deze herstellingen niet mogelijk is, dan is de huur van rechtswege verbroken en zal de verhuurder zowel als de huurder deze ontbinding kunnen invoeren ».

Overwegende dat ter zake de verhuurder deze ontbinding inroept en de onontvankelijkheid van zijn vordering niet kan ingeroepen worden.

Overwegende dat verweerders verder opwerpen dat het huis thans hersteld is, zodat de verhuurder het genot kan leveren en hiertoe verplicht is ter uitvoering van de gesloten huurovereenkomst.

Overwegende dat de heropbouw vreemd is aan verweerders; dat zij tegenover de verhuurder, alsmede de hoofdhuurder tegenover de eigenaar aansprakelijk zijn voor de schade door de brand ontstaan; dat de eigenaar vrij is het bedrag dat hij als vergoeding ontving in de heropbouw te beleggen of niet; dat zo de eigenaar heropbouwt dit een uitgedoofde huurovereenkomst niet kan doen herleven;

Overwegende dat verweerders nog opwerpen dat de heropbouw uitgevoerd werd door gelden afkomstig van de huurder; dat de huurder zijn aansprakelijkheid niet betwist en de schade moet vergoeden; dat zoals hierboven verklaard de uitvoering van deze verplichting hem geen nieuw huurrecht verschaft.

Overwegende dat de huurovereenkomst verbroken dient verklaard omdat door toeval het gehuurde geheel te niet gegaan is.

3. Vordering van Mej. Keevel t./ Vercammen-Van Overveld.

Overwegende dat deze vordering tot doel heeft tussen te komen in het geding, eiseres te vrijwaren tegen de aanspraken der hoofdhuurster en voor het geval zij in deze vrijwaring niet zouden slagen een schadevergoeding te betalen ten belope van 2.250.000 fr., te vermeerderen of te verminderen in de loop van het geding.

Overwegende dat deze vordering gesteund is op de aankoop door eiseres van het handelsfonds en de bewering dat in dit handelsfonds het huurrecht begrepen is;

Overwegende dat ter zake het huurrecht niet begrepen is daar verweerders-eigenaars verhuurd hebben aan de Brij Wielemans-Ceuppens en deze laatste onderverhuurd heeft aan eiseres en haar ouders.

Overwegende dat verweerders bij de verkoop van hun handelsfonds geen garantie verschuldigd zijn; dat eiseres eigenares geworden is van het handelsfonds en hetzelfde uitgebaat heeft tot op de datum der vernieling der handelsinstelling; dat deze vernieling voor gevolg had het verlies van het handelsfonds, daar geen handel meer mogelijk was; dat verweerders in dit alles geen verantwoordelijkheid dragen;

Overwegende dat eiseres verklaart dat verweerders een nieuwe huurovereenkomst gesloten hebben met de Brij Wielemans-Ceuppens; dat verweerders hiertoe gerechtigd waren en Wij niet inzien hoe zij hierdoor aan hun verplichtingen tot vrijwaring van de verkochte zaak zouden te kort gekomen zijn, daar verweerders vóór de vernieling der zaak het handelspand aan deze Brij verhuurden.

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, tegensprekelijk beslissende,
Voegen de zaken ingeleid onder nummers 2176 en 2413 van Onze algemene rol samen.

En recht doende op de vordering van de N.V. Brij Wielemans-Ceuppens tegen de echtelieden Keevel-Keuk en Mej. Keevel Antonia:

Zeggen voor recht dat de huurovereenkomst tussen partijen gesloten op 21 maart 1967 wegens totale vernieling van rechtswege verbroken is.

Dienvolgens en voor zoveel als nodig veroordelen verweerders het kwestieuze handelshuis, te Deurne, Schoten-

steenweg 381, te verlaten en te ontruimen en ter beschikking te stellen van eiseres binnen de 14 dagen van de betekening van Ons vonnis; en bij gebreke hieraan vrijwillig te voldoen, machtigen aanlegster van nu af voor alsdan verweerders daartoe te dwingen en hen, de hunnen en al degenen die er zich zouden bevinden te doen uitdrijven en hun meubelen en effecten op de openbare weg zetten door de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder.

Veroordelen verweerders tot de kosten van dit geding.

Rechtdoende op de eis in tussenkomst en vrijwaring van Mej. Keevels tegen Vercammen-Van Overvald:

Verklaren deze eis ongegrond en leggen de kosten van deze zaak te haren lasten.

ARBEIDSGERECHT TE SINT-NIKLAAS

Kamer voor werklieden. — 28 november 1966.

Voorzitter: M. Bruggeman.

Rechtskundig bijzitter: M. Verkest.

Advocaat: Mr. Melis.

Arbeidsovereenkomst (handarbeiders). — Verbreking zonder voorafgaande opzegging. — Onzedelijke handelingen. — Goede orde en tucht in de onderneming.

Onzedelijke liefkozingen van een werkneemster, gehuwde vrouw, buiten haar werkuren maar in de onderneming, met een andere arbeider die haar man niet is.

Het onzedelijke van haar handelingen werd in de gegeven omstandigheden, plaats en milieu, verwezenlijkt door waarneembare en waargenomen liefdesuitingen met een man die hiervoor een onzedelijk object is.

Zij heeft daardoor verzuimd haar verplichtingen betreffende de goede orde en tucht bij de onderneming, wat een verruiming is van het engere concept « tijdens de uitvoering van de overeenkomst », na te leven.

F.A. t./ V.D.I.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerster te horen veroordelen om aan aanlegster te betalen:

1. het resterend loon in toepassing van art. 12 W. 10-3-1900, zijnde 123 fr.;
2. het gewaarborgd weekloon in toepassing van art. 29 wet 10-3-1900, zijnde 889 fr.;
3. een schadevergoeding wegens contractbreuk in toepassing van art. 22 wet 10-3-1900, zijnde gelijk aan het loon voor de duur van de opzeg zoals bepaald bij art. 19 W. 10-3-1900, hetzij 2776 fr.;

Overwegende dat de eis van aanlegster wat betreft het resterend dagloon van 5-10-1965, zijnde 123 fr., evenals de eis wat betreft het gewaarborgd weekloon, zijnde 889 fr. eveneens gegrond is, en overigens niet worden betwist door verweerster;

Overwegende dat de vordering van aanlegster, vergoeding wegens contractbreuk, ongegrond is omdat:

1. aanlegster zich op ...1965 onzedelijk heeft gedragen — weliswaar niet tijdens de uitvoering van haar arbeidsovereenkomst maar wel tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst van andere werknemers, ondermeer... op de onderneming — de handelingen van aan-

legster waren onzedelijk niet zozeer door de materiële en zichtbare uitingen maar voornamelijk omdat zij door haar, gehuwde vrouw, gepleegd werden met een partner, die niet haar echtgenoot was; met andere woorden het onzedelijke van haar handelingen is in de gegeven omstandigheden, plaats en milieu, verwezenlijkt door waarneembare en waargenomen liefdesuitingen met een man, die hiervoor een onzedelijk object was;

2. aanlegster heeft hierdoor verzuimd haar contractuele verplichtingen betreffende de goede orde en de tucht bij de onderneming, hetgeen een verruiming is van het engere concept « tijdens de uitvoering van de overeenkomst », na te leven;

— de goede orde werd verstoord door aanlegster omdat zij in de onderneming een andere werknemer, tijdens de uitvoering van zijn overeenkomst, van zijn werk heeft gehouden om met hem te vrijen;

— de goede orde werd verstoord omdat aanlegster zich niet op de plaats van de uitvoering van de overeenkomst mag bevinden buiten haar eigen werkuren, met andere woorden de arbeidsovereenkomst omvat positief dat men aanwezig is tijdens de werkuren; negatief dat men afwezig is op de onderneming, ja zelfs dat het verboden is tenzij mits speciale toelating, buiten zijn werkuren aanwezig te zijn;

Om deze redenen verwerpt de eis tot schadevergoeding wegens contractbreuk.

vredegerecht te Kontich.

26 maart 1968.

Rechter : Raymond Jacobs.

Pleiters : Mrs. L. Truyens loco H. Schiltz en
W. de Neef loco H. Segers.

Verkeersongeval. — Bewijs. — Verklaringen der autovoerders. — Geen objectieve vaststellingen of ondubbelzinnige bevindingen. — Geen getuigen.

De tegenover elkander staande verklaringen der in een aanrijding betrokken autobestuurders ontberen alle bewijskracht, indien ze niet bewaarheid zijn door in een proces-verbaal opgenomen objectieve vaststellingen of ondubbelzinnige bevindingen of door de bevestigingen van « in tempore non suspecto » onderhoorde getuigen.

Taeymans t./ Brarens.

Overwegende dat de echtgenote van de verweerder — nl. Mme J. Brarens, geb. M. Kiel — verklaart vrijwillig tussen te komen in het geding, opdat hun minderjarige zoon René naar behoren en overeenkomstig de regel, vervat in art. 389 B.W. (gewijzigd door art. 20 der wet van 8 april 1965), zou vertegenwoordigd zijn in de rechtspleging;

Overwegende dat de aanlegger stelt, dat hij te Hove op 3 september 1967 zijn auto over de Mortsele steenweg voerde en dat hij zijn voertuig aan de linkerkant der baan wou gaan stationeren aan het huis nr. 27 en dat hij zijn manoeuvre had aangekondigd op de door het Verkeersreglement bepaalde manieren;

Overwegende dat hij verder uiteenzet, dat hij — op het moment, dat hij zich naast het linker voetpad ging opstellen — aangereden werd door een aldaar gestationeerd voertuig, dat ontijdig vertrok en bestuurd werd door de minderjarige zoon René van de verweerder en der tussenkomende partij;

Overwegende dat in die omstandigheden de aanlegger de

betaling vervolgt ener als dusdanig niet betwiste som van fr. 6.640.— tot vergoeding der door die aanrijding ontstane schade en dat die eis niet bewezen is en dus ongegrond dient verklaard vermits het gebleken is :

1. — dat de aanlegger, die als eiser zijn aanspraken moet bewijzen (art. 1315, al. 1 B.W.), niet aantoonde, dat de aanrijding zich heeft voorgedaan in de door hem beweerde en door de ouders van de minderjarige geloofende omstandigheden, vermits dezen beweren, dat hun zoon zijn voertuig niet in beweging had gebracht vóór de aanrijding;

2. — dat de tegenover elkander staande en tegenstrijdige verklaringen der in de aanrijding betrokken autobestuurders vanzelfsprekend alle bewijskracht ten volle ontberen en dat bovendien ter zake nog benadrukt wordt :

a. — dat — wat substantieel belangrijk is in soortgelijke zaken — geen der voornoemde verklaringen bewaarheid wordt door in een proces-verbaal opgenomen objectieve vaststellingen of ondubbelzinnige bevindingen en dat « in tempore non suspecto » geen getuigen blijken onderhoord te zijn geworden;

b. — dat — in zover het misschien nuttig zij — de aanlegger geen bewijs door middel van getuigen aanbiedt en dat hij er zich toe beperkt zich op geschreven attestatie's te beroepen van personen, die het ongeval niet zagen gebeuren; dat soortgelijke verklaringen geen zekerheid kunnen opleveren.

Om deze redenen,

Wij Vrederechter, op tegenspraak en in eerste aanleg uitspraak doende en na de vrijwillige tussenkomst van verweerder's echtgenote aanvaard te hebben :

Verklaren de vordering van de aanlegger niet bewezen en dus ongegrond; wijzen de aanlegger er dus van af en laten de op de som van zeshonderd tachtig frank begrote gerechtskosten te zijnen laste.

NOOT. — Het hierboven afgedrukt vonnis stelt als beginsel, dat — inzake aanrijdingen — de tegenover elkaar staande verklaringen van de in een aanrijding betrokken autovoerders op zich zelf alle bewijskracht missen en dat de overtuiging omtrent de werkelijke oorzaak der aanrijding slechts in de ene of andere zin kan overhellen, indien een van die verklaringen bewaarheid wordt ofwel door de uit een proces-verbaal blijkende objectieve vaststellingen of ondubbelzinnige bevindingen ofwel door wat bevestigd wordt door « in tempore non suspecto » onderhoorde getuigen.

Er wordt aan gedacht alhier alle tussenkomst van de politie en de rijkswacht uit te sluiten, indien een aanrijding alleen maar aanleiding heeft gegeven tot louter materiële schade. De uitschakeling der kosten tot samenstelling van een gerechtelijk dossier, de aanwending der politie en rijkswacht tot haar essentiële opdrachten en de verlichting van de rol der politierechtbanken worden o.m. vermeld als beweegredenen, die er moeten toe besluiten die — volgens onze gangbare opvattingen — revolutionaire hervormingen ingang te doen vinden in ons tegenwoordig rechtsbestel.

Buiten elke betrachting tot uitputting van het aldus gestelde vraagstuk, lijkt het nuttig de aandacht te vestigen op enkele substantiële kwesties en het moge ons opzet zijn dit alhier in het kort te doen.

1. — Dat de loutere tegenover elkander staande verklaringen der partijen in een aanrijding niet de verdienste kunnen hebben de overtuiging van de rechter te vormen, is vanzelfsprekend. Toch kan het leerrijke der door elke autoverder onmiddellijk na de aanrijding afgelegde ver-

klaring vaak niet ontkend worden. Die verklaringen dadelijk na de aanrijding geakteerd zien, is derhalve blijkbaar belangrijk en des te meer, daar de zienswijze van haast iedere autovoerder omtrent de omstandigheden van een aanrijding na een 24-tal uren gevoelig afwijkt van wat ze aanvankelijk wel was.

2. — Het onderhoor der getuigen dadelijk na de aanrijding lijkt ook een opvallend belangrijke aangelegenheid. Op dat moment kan immers het resultaat van hun waarnemingen nog gemakkelijk onderscheiden worden van wat ze later menen opgemerkt te hebben of — om welke reden ook — achten gezien te moeten hebben. Naderhand onderhoorde getuigen zijn doorgaans minder betrouwbaar: hun aandacht is gewoonlijk op de aanrijding slechts getrokken door de aanrijding zelf en het geheugen van de meest eerlijke getuige — al is het niet beïnvloedbaar — is toch spreekwoordelijk broos.

3. — In vele gevallen stelt het proces-verbaal op onwidersprekelijke manier bepaalde feiten vast en vermeldt wezen o.m. de door de voerders verwekte indruk en hun toestand, de staat der rijbaan, het feit en de localisatie van remsporen, de bepaling van het treffpunt der voertuigen, een contradictoir opgemaakt en als juist erkend plan en dgl. Allicht zullen die gegevens op zich zelf de overtuiging van de rechter in alle gevallen niet kunnen bepalen, doch het staat boven alle twijfel, dat ze dikwijls de feitenrechter op imperieuze wijze behulpzaam zijn bij de vorming van een bepaalde en afdoende overtuiging.

* * *

Wordt de tot nog toe klassieke en vanzelfsprekend geachte tussenkomst van de politie of rijkswacht uitgesloten bij ongevallen met exclusievelijk materiële schade, dan rijzen aanstonds bepaalde denkbeelden in de geest op.

1. — Er weze als inleiding aan herinnerd, dat het wijze-lijk is geen hervormingen door te voeren, indien « hic et nunc » het bewijs niet is geleverd, dat stellig een betere toestand mag verwacht worden. In acht dient genomen, dat onze strafrechterlijke en burgerlijke instanties de hun onderworpen geschillen tot op heden bijna steeds op een zeer bevredigende wijze hebben beslecht. Onze buurlanden hebben op het aangeraakte domein een behoorlijke ervaring verworven en het is onontbeerlijk de resultaten daarvan grondig te bestuderen, daarbij hun mentaliteit, die de onze niet is, niet uit het oog verliezend.

2. — Kunnen de verklaringen van een der gedingvoerende partijen niet bewaarheid worden door de objectieve vaststellingen of door de ondubbelzinnige bevindingen van een proces-verbaal (zie de termen van het vonnis), dan zullen getuigenverhoren onontbeerlijk worden. De ontstentenis van een proces-verbaal zal de burgerlijke proceduren natuurlijk en vanzelfsprekend op een astronomische manier doen vermenigvuldigen. Zullen de nu reeds met verkeersongevallen overstelpte vrederechters daaraan het hoofd nog kunnen bieden op het moment, dat art. 590, al. 1 Ger. W. in werking zal treden?

3. — Uit het oog mag inderdaad niet verloren worden, dat thans — nu een strafbundel voorhanden is — ontelbare zaken niet tot een minnelijke regeling geraken vóór de behandeling ervan op de politierechtbank en een vrij groot percentage van de op het vredegerecht behandelde zaken zijn actie's tot schadevergoeding wegens in een strafbundel geconsigneerde aanrijdingen. Zelfs met de gegevens van een strafdossier, kunnen zeer dikwijls de verzekerden en verzekeraars het niet tot een eenstemmige zienswijze brengen. Wat moet het worden, indien die meestendeels veilige leidraad gaat ontbreken?

4. — Op het moment, dat het onderhoor van getuigen kan... aangevraagd worden, zal — mede wegens de vertra-

ging, die in de behandeling der zaken op het vredegerecht zal voortspruiten hoofdens de voorschriften van de art. 748 v.v. Ger. W. — een maandenlange tijdspanne verstrekken zijn. Zullen de feitenrechters niet steeds weigerachtig staan tegen het bevelen van een getuigenverhoor en bedenken, dat allicht toch geen afdoende zekerheid meer kan geput worden uit getuigen met een broos geheugen tegen ongevallen zonder lichamelijk letsel en wier verklaringen niet kunnen getoetst worden aan hun onmiddellijk op de aanrijding gevolgde bevindingen?

5. — Al het vorenstaande kan natuurlijk verholpen worden door de voorzichtige autobestuurder, die een pijn « in de rug of elders »... voorwendt en aldus toch een proces-verbaal uitlokt. Een soortgelijk procédé is echter verderfelijk en de vraag stelt zich dan ook of de invoering van het hierboven in het geding gebrachte systeem niet zou moeten gekoppeld worden aan de invoering van een stelsel van geobjectiveerde aansprakelijkheid in zaken van automobielongevallen. Deze kwestie beroert sedert enkele tijd de belanghebbenden en allicht is het aan te bevelen voor die beide aangelegenheden een gelijktijdige oplossing te bedenken.

6. — Moest het vorenstaande stelsel zonder meer aangevaard worden, dan zou zulks aan de ene kant de politiezaken grotendeels uit de wereld helpen en aan de andere kant de rechtbanken van eerste aanleg en vooral de vrederechters met ontelbare zaken overstelpen. Zou er daarom niet moeten aan gedacht worden de kennisname omtrent alle burgerlijke vorderingen ex ongevallen met louter materiële schade toe te vertrouwen aan de politierechtbanken? Dat de eenvormigheid der jurisprudentie zou gebaat zijn met die overigens praktische oplossing, lijkt wel niet ernstig aangevochten te kunnen worden.

De voorschriften, die in het Verkeersreglement opgenomen zijn, maken een zo omvangrijke als evoluerende discipline uit en burgerlijke magistraten, die doorgaans geen politiezaken behandelen, moeten ter zake wel een zekere onwennigheid aanvoelen, dewelke de eenheid der jurisprudentie niet bevordert. Het lijkt gewenst de beslechting der burgerlijke gevolgen van aanrijdingen toe te vertrouwen aan magistraten, die dagelijks met het Verkeersrecht geconfronteerd zijn en aldus die uitgebreide discipline onder alle opzichten ten volle en natuurlijkerwijze zullen kunnen beheersen.

8. — Allicht is de gesuggereerde oplossing het bedenken waard. Het Gerechtelijk Wetboek bewandelt zeer duidelijk de weg der specialisatie (jeugdrechters, beslagrechters, geschillen tussen kooplieden, sociale zaken en dgl. meer). Art. 579 Ger. W. mag daarvan — in het kader van ons klassiek en steeds voldoening gegeven hebbend bestel — nog als een overtuigende uiting gelden. Zou het in dat vernieuwd kader niet volwaardig passen alle burgerlijke vorderingen ex ongevallen met louter materiële schade te onderwerpen aan de bevoegdheid der politierechters?

Jan Valvekens,
Advocaat te Antwerpen.

BOEKBESPREKING

Maurice-André FLAMME, *Traité théorique et pratique des marchés publics*, Tome premier, Brussel, Ets Bruylant 1969.

De publicatie van het eerste deel van het merkwaardig handboek van Prof. M. A. Flamme over de overheids-overeenkomsten is een gebeurtenis voor al wie met het bouwrecht te maken heeft.

Sedert jaren is er een enorme groei van het volume van aannemingen van werken, leveringen en diensten voor

rekening van openbare besturen. De Ministers van Openbare Werken, Verkeerswezen, provincie- en gemeentebesturen, Intercommunales en de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen behoren tot de belangrijkste werkgevers van het land. Het opvoeren of inkrimpen van het volume der kredieten door de Regering is een vaste regel van 's rijks conjunctuurpolitiek geworden.

Het belang op economisch en sociaal gebied van de aannemingen van werken voor de openbare besturen blijkt uit de tabel hierna, welke per paar de globale sommen aangeeft besteed door het departement van Openbare Werken, het Wegenfonds en de Intercommunale E3, evenals de tegemoetkoming van rijkswege (Ministerie van Openbare Werken) voor werken uitgevoerd voor rekening van provincien en gemeenten.

De rechtsfiguur van de overheidsovereenkomst zelf heeft een trage evolutie gekend. Gedurende circa een eeuw heeft het Bestuur een juridisch systeem opgedrongen dat toeliet met de grootste willekeur drastisch tegenover de aannemer op te treden, vaak met miskenning van de billijkheid. Dat een waarachtige samenwerking tot stand zou komen is vooral te wijten aan buitenlandse voorbeelden en aan de noodzaak voor het Bestuur zelf, het strakke dualisme « openbare aanbesteding; onderhandse overeenkomst » te vervangen door nieuwe rechtsfiguren aangepast aan de noden van de tijd. Deze ontwikkeling heeft betrekking op de wijze waarop de aannemingen worden uitgevoerd, op de structuur van de bedrijven zelf, op de taak van de openbare besturen en op hun juridische betrekkingen met aannemers en leveranciers.

Na de invoering van het systeem van de erkenning van de aannemers door de besluitwet van 3 februari 1947 en de eenmaking van de aanbestedingsvoorwaarden door het koninklijk besluit van 5 oktober 1955, heeft de wet van 4 maart 1963 benevens de traditionele openbare aanbesteding, meer soepele procedures ingevoerd, met name de beperkte aanbesteding, de offerteaanvraag en de prijsvraag. Ook zou de nieuwe wet de herziening van de aangegane verbintenissen in bepaalde gevallen mogelijk maken en de uitbetaling van voorschotten toelaten.

Het past in dit verband te wijzen op de bijzonder belangrijke rol van de rechtspraak. Eenzijdig heeft de Raad van State bepaalde principes door beide partijen — Bestuur en aannemers — doen aanvaarden, o.m. dat de laagste inschrijver slechts mag worden afgewezen indien ernstige, juiste, objectieve en pertinente redenen voorhanden zijn, door erover te waken dat de offertes vergelijkbaar en conform bleven en door een rationele theorie van de belangrijke onregelmatigheden op te bouwen. Anderzijds tonen de gewone rechtbanken die over de uitvoering van de contracten uitspraak doen, zich begripvol voor de aannemers, die ook op de billijkheid en het begrip van de administratie kunnen rekenen, b.v. wanneer het gaat om materiële rekenfouten bij de inschrijvingen; om de bevoegdheid van de overheidsorganen tot het geven van mondelinge bevelen voor aanvullings- of wijzigingswerken; om vertragingen in de uitvoering en verlengingen van de termijn, wanneer deze aan de administratie toe te schrijven zijn; om abnormale burenhinder; om het verval van het recht een geschil bij de rechtbanken aanhangig te maken of de rol van de billijkheid wanneer om kwijtschelding van geldboeten verzocht wordt.

Zeer belangrijk voor de rechtsleer is de proeve van een algemene theorie van de overheidsovereenkomsten naar Belgisch recht en qua vergelijkend recht dat Prof. Flamme de gelegenheid biedt in de inleiding een algemeen overzicht te schetsen van de principes die in België en in de voornaamste Europese staten het recht van de overheidsovereenkomsten beheersen. Wat door Prof. Flamme wordt gezegd over Frankrijk, West-Duitsland, Zwitserland, Spanje, de landen van de Common Law, de so-

cialistische staten en België maakt het de lezer mogelijk zich een duidelijk beeld te vormen van de groei en de evolutie van een recht waarvan het belang in de toekomst noodzakelijk moet toenemen.

Het « Essai de Théorie générale des Contrats de l'Administration en Droit belge et en Droit comparé » is een kostbare bijdrage tot de algemene rechtsleer, omdat in circa 140 bladzijden een algemene synthese wordt gegeven van de voornaamste systemen qua overheidsovereenkomsten, hetgeen de jurist de mogelijkheid biedt de algemene principes uit het besproken materiaal te onderkennen.

De commentaar zelf vangt aan met een grondige bespreking van de wijze waarop *aannemingen tot stand komen* (Boek I), niet alleen aannemingen van de Staat en van plaatselijke besturen, doch ook die van universiteiten en instellingen van openbaar nut (N.M.B.S., R.T.T., N.M.H., enz.). Hier ook worden de belangrijkste buitenlandse stelsels evenals de invloed van het Benelux-verdrag en van het verdrag van Rome gecommentarieerd.

Boek II handelt over de *aanbesteding en de geschillen die ermee gepaard gaan*, o.m. de klassieke constanten van deze traditionele procedure: de publiciteit, de mededinging en de beperkingen ervan (bescherming van eigen industrie, voorafgaande erkenning van de aannemers, beperkt beroep op de mededinging), de aanname tegen een som over het geheel. Anderzijds bespreekt de auteur het mechanisme van de aanbesteding (indiening, openmaken en onderzoeken van de offertes, herstelling van de vergissingen); ten slotte de beginselen van het toezicht van de Raad van State op de scheidbare rechtshandelingen, de belangrijke onregelmatigheden in verband met de inschrijvingen en vooral de keuze van de aannemer.

Naar aanleiding van de *offerteaanvraag* (Boek III), bespreekt Prof. Flamme tal van problemen zoals de erkenning, het beperkt beroep op de mededinging, de procedure-regelen die op de aanbesteding en op de offerteaanvraag betrekking hebben. Hier tracht de auteur via de geschillen de noodzakelijkheid van een doeltreffend gerechtelijk toezicht aan te tonen, ondanks de onvermijdelijke subjectiviteit van de meeste criteria op grond waarvan een offerte als de voordeligste wordt beschouwd.

Verder worden nog besproken: de *onderhandse aannemingen* (Boek IV), welke te oordelen naar het buitenlands voorbeeld, vaker zullen voorkomen; de *discretionaire bevoegdheid van de administratie* om geen gevolg te geven aan een beroep op de mededinging (Boek V); de *bepalingen inzake bevoegdheid* (Boek VI), die zowel voor aannemingen van plaatselijke besturen en instellingen van openbaar nut, als voor die van de Staat gelden; de *vereisten met betrekking tot de geldigheid van het contract* (Boek VII) en de *bescheiden van de aanname* (Boek VIII).

Afgezien van alle andere kwaliteiten van het hier besproken werk, dienen twee verdiensten van de auteur speciaal vermeld.

In de eerste plaats is er de bezorgdheid van de auteur om ook de problematiek van de overheidsovereenkomsten in een aantal vreemde staten te schetsen. Dergelijke methode kan niet genoeg worden aanbevolen; het vergelijkend recht is een onmisbaar instrument voor de moderne jurist. Dat bij die ontleding van vreemde systemen ook de zogenaamde socialistische landen werden betrokken, wijst op de degelijke informatie van de auteur.

In de tweede plaats moet worden gewezen op de aanzienlijke rechtspraak die, voor de eerste maal in België, op een volledig overzichtelijke manier wordt geciteerd en gecommentarieerd.

Met zijn « Traité théorique et pratique des Marchés publics » heeft Prof. Flamme de Belgische rechtswetenschap in ruime mate verrijkt. Al wie met bouwrecht te maken heeft beschikt hier over een uitstekend compen-

dium, waarin rechtsleer en rechtspraak op klare een overzichtelijke wijze zijn gecommentarieerd. Een trefwoordenregister van 15 blz. laat toe onmiddellijk de gewenste materie te raadplegen.

Evenwel moet worden betreurd dat dit standaardwerk

alleen in de Franse taal is verschenen. Hier zouden de verantwoordelijke instanties - Ministerie van Openbare Werken, Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf - het nodige moeten doen.

Prof. Robert SENELLE

Jaar	Wegen	Waterwegen	Gebouwen	Ruimtelijke Ordering en Stedebouw	Totaal
1948	221.316	908.566	890.983	993.983	3.015.577
1949	944.031	1.460.529	631.903	1.695.415	4.731.878
1950	1.092.305	1.078.468	818.966	2.618.595	5.608.334
1951	1.414.471	1.652.622	810.037	1.716.383	5.593.513
1952	538.930	881.255	867.060	1.731.468	4.018.713
1953	845.674	715.777	646.310	1.494.192	3.701.953
1954	1.245.864	1.981.844	1.268.872	2.195.675	6.692.255
1955	1.490.770	1.983.663	1.448.497	1.873.497	6.796.427
1956	3.471.800	542.868	1.383.541	1.436.756	6.834.695
1957	1.671.774	884.813	1.120.330	1.043.427	4.720.344
1958	2.704.668	1.583.069	1.320.309	1.852.333	7.460.379
1959	2.421.000	2.474.000	2.578.000	2.572.000	10.045.000
1960	2.562.000	2.312.000	2.916.000	1.935.000	9.725.000
1961	3.043.000	4.227.000	2.425.000	1.874.000	11.569.000
1962	3.941.790	4.026.370	3.402.453	2.510.709	13.881.322
1963	(6.351.507 (E3 409.000	3.138.975	2.939.049	2.709.015	15.547.546
1964	(5.499.416 (E3 2.653.524	4.019.905	2.553.520	2.327.067	17.053.542
1965	(6.759.911 (E3 1.747.953	5.457.635	2.850.046	3.010.950	19.826.495
1966	(8.774.000 (E3 3.778.144	4.675.000	4.122.000	3.603.700	24.952.844
1967	(10.187.000 (E3 4.420.000	7.030.987	3.959.358	3.739.708	29.337.053
1968	(13.006.867 (E3 4.618.900 (E5 1.899.956 (E39 143.000	6.016.689	4.375.051	4.487.823	34.548.286

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State : Tabel 1967
Rechtspraak.

De Gemeente : jg. 1969 - nr. 2 :

Jaarlijkse Algemene Vergadering van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten en van haar afdeling « Openbare Onderstand (vervolg). — Probleem van de federaties van gemeenten of districten. — Maes R., Parlementaire kroniek.

Nederlandse Juristenblad : jg. 1969 - nr. 12 :

Van Bemmelen J.M., Congres Straftoemeting. — Van Bemmelen J.M., Psychiatrisch Juridisch Gezelschap - 15

februari 1969. — Groen K., Integratie van medische tuchtrechtspraak met de sociale-verzekerings- en ambtenarenrechtspraak. — Kan J.M., De Jurisprudentiekroniek van Bestuurswetenschappen.

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen : jg. 1969 - nr. 3 :

De Langen L.H., De te oude commissaris-aandeelhouder in een familievennootschap. — Van Gerven W., Juridische technieken tot vrijwaring van het familiaal karakter der onderneming naar Belgisch recht (I). — Slagter W.J., Stand van zaken m.b.t. de wetsontwerpen op het enquêterecht en de jaarrekening van ondernemingen. — Helda G., Een nieuwe agrarische vennootschap in Frankrijk. — Slagter W.J., Civielrechtelijk rechtspraakoverzicht. — Van Soest C., Fiscaal rechtspraakoverzicht.